

Sinds zondag 12 september 1999 heet de Maasbrug tussen Maaseik en Roosteren officieel 'Pater Sangersbrug'. Op die dag werd ook het kunstwerk onthuld, dat in de toekomst zal blijven herinneren aan het leven en werk van Kruisheer Willem Sangers. Hij was een groot voorstander van het behoud van de Limburgse cultuur aan beide zijden van de grens.

DE MAASEIKENAAR

2000

INHOUDSTAFEL

- 1 Woord vooraf
- 2 Aw Mezeiker leedsjes en gedichsjes
- 3 Maaseikenaren publiceren
- 5 Tir Guillaume Tell
- 6 Uit de oude doos
- 6 Zeispreuken
- 7 Drukker Hougaerts en de politieke pennenstrijd
- 10 Maaseiker afstammelingen van Karel de Grote
- 15 De retourkarre Maaseik-Maastricht (18de eeuw)
- 17 De knoop op de Pater Sangersbrug
- 18 Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden
- 19 Diksjenaer van het Mezeikers
- 20 De kruisheren van Maaseik in de woelige jaren tachtig en negentig van de XIXde eeuw
- 27 Maaseikenaren in de kijker: Jo Kunnen
- 28 Toponymisch praatje (nieuwe gevelstenen)
- 31 Doopsels te Maaseik van kinderen van soldaten van het Staats bezettingsleger (1677-1681)
- 35 Els Vanstreels promoveerde tot doctor
- 36 Programma Achterolmen
- 38 Vincentiusafdeling Maaseik viert eerste lustrum
- 40 Tony Van Wijck en Gilberte Beulen 50 jaar getrouwd
- 41 Lokale kunstenaars in het Maaseiker spotlicht
- 43 Op vrijersvoeten in Limburg

2000 DE MAASEIKENAAR

Met een zucht van opluchting kan ik u, geachte lezer, met volledige zekerheid mededelen dat Jeannette X uit Schellebelle er uiteindelijk toch van af heeft gezien klacht neer te leggen bij de Raad van State, niettegenstaande ze voet bij stuk houdt dat haar kleinkind Katrien - en niemand anders - aanspraak kan maken op het predikaat van "zesmiljardste bewoner" van deze planeet.

Ook de familie Haanstra uit Denderwindeke heeft haar aanvraag om dienaangaande een onderzoekscommissie in het leven te roepen, gelukkig laten varen en heeft zelfs schoorvoetend toegegeven dat Arthur H. waarschijnlijk toch iets te vroeg geboren moet zijn om aanspraak te kunnen maken op de hierbovengenoemde titel. (!)

Tevens wens ik van de gelegenheid gebruik te maken om ruiterlijk toe te geven dat geen enkel redactielid van "De Maaseikenaar" werd uitgenodigd op 13 november j.l. te Brussel op het volksfeest van kroonprins Filip en jonkvrouw Mathilde; net zo min trouwens als Mario Danneels, de 15-jarige auteur (inmiddels 18 geworden) van de onlangs verschenen "Paola biografie" en sindsdien een geducht potentieel concurrent van Hugo Claus i.v.m. het gebeurlijk toekennen van de Nobelprijs voor Letterkunde. (!)

Toch zijn we blij, u, geachte lezer, een heel gelukkig nieuw jaar toe te wensen; voor de meesten onder u doen we dit nu al 30 jaar na elkaar, want, zo lang bestaat dit periodiekske!

Indien u ons ook alle geluk wilt toewensen voor het jaar 2000, kan dat het beste door eenvoudig uw abonnement op "De Maaseikenaar" te verlengen en simpelweg 400,- fr. over te schrijven op nr. 001-0678921-94

Woord vooraf

de redactie 1

t.n.v. "De Maaseikenaar", Maaseik, met vermelding "Abonnement 2000".

..... en n.a.v. de inhuldiging van de Pater Sangersbrug hoor ik hem zelf al zeggen: "Julie hadden geen beter plekske kunnen uitkiezen om mij te vereeuwigen. Immers, zodoende, hou ik, tussen die twee 'paarse kabinetten' aan weerszijden van de Maas, tenminste de kerk in het midden."

En zo hoort het!

Aw Mezeiker leedsjes en gedichsjes.

2 Tony Van Wijck

"Zalig Nówjaor
Zeen de waofele klaor?
Zeen ze good gelök ?
Gieëf mich mer ei stök"

"Zalig Nówjaor
De kop vol haor
de mónd vol tan
en ein waofel in de han !"

WAERSPREUKE

Januari

Dri-jkuninge 'nen hanesjrèj
Sint Teunis 'n oor
Leechmès twieë
en wujjer tèle we neet mieë

Jannewari naat, laeg bli-jf 't vaat

Februari

Leechmès helder en klaor
guuëf e vröchbaar koeërejaor !

Fibrewari haet alti-jd dri-j
zoëmerse daag.

Mieërt

Eine druuëge mieërt is goud wieërt !

St. Joeëzef (19 mrt) helder en
klaor
brunk e vröchbaar jaor

Mieërt mó't zieëve sjoëen
daag gieëve.

Niet alleen de onderwijsstructuren, ook de didactische centra en de ontwerpers van schoolboeken waren de laatste jaren erg in beweging. Onze stadsgenoot Arno LATOUR was in die context zeer verdienstelijk en productief als coördinator en coauteur van de reeks handboeken voor Nederlands "TAALLIJN". Recent verscheen deel 3, bondig en leervriendelijk uitgewerkt volgens de nieuwe eindtermen en de nieuwste leerplannen.

In de reeks "Show your paces" is hij ook coauteur. Deze handboeken voor Engels zijn een ideale combinatie van de *communicative approach* en de nieuwe inzichten van de *lexical approach*. Ze bieden ruime mogelijkheden om alle vaardigheden gevarieerd en gedifferentieerd aan bod te laten komen en zijn thematisch opgebouwd. Beide reeksen zijn knappe uitgaven van "Die Keure", Oude Gentweg 108 B-8000 Brugge.

***

In 1992 publiceerde Zuster Gonzague van den Born (+ 1994) samen met de Werkgroep Documentatie Maaseik het boek "150 jaar Zusters Ursulinen in Maaseik". Hierin vertelde zij over 215 zusters die in Maaseik in het klooster zijn getreden of ooit in Maaseik hebben verbleven. Zij plande nog een tweede werk over de onderwijsinbreng van de EE. Zusters Ursulinen te Maaseik en over het dagelijks leven van de zusters en de leerlingen in het pensioonaat. De nota's van haar uitgebreid onderzoekswerk bleven na haar dood in 1994 bewaard en werden nu door eredirecteur Hendrik VERHEYEN verwerkt in "150 jaar Ursulinen Maaseik, deel 2". Heel wat Maaseikenaren en anderen hebben direct of indirect met het klooster der EE. Ursulinen te maken gehad. Beide werken - deel 1 werd herdrukt - zijn ideale documentatie en/of stof tot mijmeren en herinneren. Deel 2 telt 73 pagina's en is rijkelijk

Maaseikenaren publiceren...

Jaak Bergers 3

geïllustreerd.
Prijs 200 BEF. De opbrengst wordt ter beschikking gesteld voor de restauratie van de Minderbroederskerk in de Boomgaardstraat.
Contact- en verkoopadres: Toeristische Dienst, Markt 1 of Administratief Centrum, Lekkerstraat 10 B-3680 Maaseik.

***

"Steengoed Maaseik" van Frans KEYERS is een recente, erg originele gids voor een geologische wandeling door Maaseik. Op een eenvoudige manier kun je als lezer-wandelaar kennismaken met de vele gesteenten die onze stad rijk is. De auteur laat je dingen ontdekken, waaraan je vroeger blind voorbij liep. Of het nu gaat om een straatsteen, een maaskei, kalksteen van monumenten, het marmer van Jan + Hubert, zandsteen en noem maar op. Koop, lees deze didactische gids en je zult een totaal ander Maaseik ontdekken, dan dat je kende of ontmoette tot nu toe. Alles wordt duidelijk en gemakkelijk uitgelegd, vertrekkend van de concrete, lokale situatie(s) naar een bredere,

wetenschappelijke context in een andere, contrasterende drukletter. In een aanvullende woordenlijst worden een aantal moeilijk(er)e vaktermen omschreven en verklaard.

Contactadres: Toeristische Dienst, Markt 1 B-3680 Maaseik.

Prijs: 150 BEF.

***

4 Onze medewerker Martin BOONEN blijft geschiedkundig productief. Naar aanleiding van de Pater-Sangersbrug op 12 september 1999 verzorgde hij over die brug een al gegeerd themanummer voor de Maaseikenaar als nr. 4 uit Jaargang XXX. Het nummer bevat de boeiende en rijkelijk geïllustreerde geschiedenis van de Maasbrug tot de Pater-Sangersbrug. Tot nu toe onbekend documentatiemateriaal werd ontdekt en verweven tot een knap-vlot geheel. In een aantal bijlagen lees je o.a. de teksten van een aantal relevante spreekbeurten uit 1889.

Gerard Segers ontwierp een treffend kunstwerk op de brug. Het werd uitgevoerd door Winand van Dinter en bronsgieter Ludwig Cser uit Susteren. Het nummer werd bedeed aan alle abonnees, doch is ook los verkrijgbaar o.a. in Maaseik, Toeristische Dienst, Markt 1.

Prijs: 150 BEF.

Maaseikenaars, bewonderaars-vrienden van Pater Sangers, of gewoon belangstellenden, zeker kopen!

***

Martin Hinoul verbleef lange tijd in de Verenigde Staten, eerst bij Bell Telephone, daarna 14 jaar als attaché-waarnemer van Buitenlandse Zaken. Hij werd er geïntrigeerd door de technologische en bedrijfsmatige kant van de informatiemaatschappij. Onlangs publiceerde hij bij de Universitaire Pers in Leuven een opvallend-actueel boekdeel "SILICON VALLEY - Een uniek verhaal van

talent en technologie, van visie en charisma, van intriges en geld". Het boek beschrijft het verleden van onze toekomst in een tocht door SILICON VALLEY, het startpunt van de information highway. Dit gebied van 80 km lang en 20 km breed stelt zowat 2.000.000 mensen te werk in 8.500 hoogtechnologische bedrijven. In hoofdstuk 1 laat hij een aantal Vlamingen aan het woord in een mix van persoonlijke en professionele ervaringen. Verder lezen wij interessante cijfers, zoals de lonen die in Silicon Valley ongeveer het dubbele zijn van het Amerikaanse gemiddelde. De schrijver behandelt ook de succesverhalen van o.a. Hewlett-Packard, Intel, Appel en Oracle. Ook de invloeden van de universiteiten Stanford en Berkely worden uit de doeken gedaan.

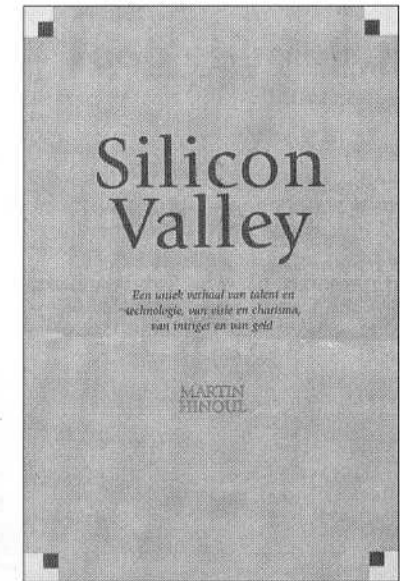
Interessant om te lezen is ook hoe het concept Silicon Valley overal ter wereld wordt gekopieerd en dit met wisselend succes. Martin Hinoul wil Silicon Valley zeker niet

ophemelen en raadt een botte vertaling van Silicon-principes niet direct aan. Die principes zijn keihard: markwinst is doel, de dollar overheerst alles en de meeste middelen zijn geheiligd. Silicon Valley bepaalt mee het aangezicht van onze wereld van morgen of eigenlijk van vandaag ook al.

Van een dergelijk fenomeen weet je nooit genoeg, zeker nu op 11 november 1999 in Ieper de campus Flanders Language Valley officieel zijn deuren opende in het zog van het bekende technologie-bedrijf Jo Lernout en Pol Hauspie.

Zeker lezen!

Bestelinformatie: 200 blz., 685 BEF, ISBN 90/61869765 - Universitaire Pers Leuven.

5

Tir Guillaume Tell

Wij ontvingen een foto uit 1930 van de toenmalige Maaseikse boogschuttersvereniging "Tir Guillaume Tell". Wie kan ons de personen op deze foto identificeren?

Dank bij voorbaat.

Tony Van Wijck

Uit de oude doos

Martin Boonen

De Werkgroep voor Documentatie ontving onderstaande foto, maar zonder enige informatie. Zij is waarschijnlijk genomen tegen het einde van de veertiger jaren, toen de "smókkelbókse" (pofbroeken) nog in de mode waren.

Zeispreuken

Martin Boonen

Zeispreuken, in de schoolboeken ook wel apologische spreuken genoemd, zijn merkwaardige taalproducten. Het meest bekende voorbeeld is zonder twijfel nog steeds 'Werken is zalig, zeiden de begijntjes, en ze droegen met zessen een zakdoek naar de bleek'.

Aan de hand van dit voorbeeld wordt duidelijk hoe een apologische spreuk eruit ziet. Het begin is een bekend gezegde, maar dit wordt aangevuld met een ironische toevoeging, die als ware op een grappige wijze het gezegde

Zelf herkennen we onder de geportretteerden Mathieu Sodermans, Tjeu Raedschelders (+) en Baer Coonen.

Wie van onze lezers kan ons meer gegevens bezorgen? Waar en wanneer werd de foto gemaakt en bij welke gelegenheid?

Onze dank bij voorbaat.

relativeert. De komische commentaar bestaat doorgaans uit de formule 'zei' plus een onderwerp en een aanvulling. Voorbeelden van zulke plaatselijke zeispreuken zijn onder andere:

- *Eder zi-jn gósting, zag de boor, en hae puuënde ze verke!*

Of het hierboven aangehaalde:

- *Wërke is zalig, zagte de begi-jnkes, en ze drôoge mèt zès eine maalplak nao de bleik.*

En dit prachtig voorbeeld van volkshumor:

- *de kèns het mer gehad hōbbe, zag den os.*

We zijn benieuwd wie van onze lezers en lezeressen ons nog andere plaatselijke zeispreuken laat weten. Alvast bedankt.

Joannes Godfried Hougaerts was 37 jaar lang uitgever van het "Maeseycker Weekblad". Hougaerts werd op 8 april 1840 geboren in Elen. Zijn vader werd geboren in Eigenbilzen.

Drukker Hougaerts was gehuwd met Maria Gelissen uit Maaseik. Hij stierf te Maaseik op 30 augustus 1904.

"Het Maeseycker Weekblad" was de opvolger van "De Maeseyker Waarheidsvriend" die zijn publicaties was begonnen in de drukkerij op de Bosstraat op 22 juli 1863. Op 24 december 1870 legde "De Waarheidsvriend" er het bijltje bij neer. Het blad had 7 jaar lang gestreden tegen de Liberale meerderheid in de stad. Vanaf 1 januari 1871 zou "Het Maeseycker Weekblad" de politieke pennenstrijd voortzetten onder het motto: "Godsdienst, Vaderland, Vrijheid". Het laatste nummer verscheen op 25 februari 1939 in de drukkerij op de Markt.

Op 3 september 1904 werd het volgend bericht ingelast in het "Maeseycker Weekblad". Het bericht werd ook gedrukt op een groot karton dat werd opgehangen in de drukkerij. Het is opvallend dat deze tekst tot nu toe onbekend was. Het karton werd ons indertijd door een bevriend persoon bezorgd. We schenken het bij deze aan het Maaseiker Documentatiecentrum. Hier gaat de tekst die we in de oorspronkelijke spelling en zonder commentaar weergeven:

DE REDACTIE VAN HET MAESEYCKER WEEKBLAD aan deszelfs diepbetreurden bestierder JOANNES GODFRIED HOUGAERTS

"Dinsdag, 30 Augustus 1904, omtrent drie uren 's morgens, ontsiep in den ouderdom van 64 jaren, na eene kortstondige ziekte, versterkt met de genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk, de Heer JOANNES HOUGAERTS, drukker-uitgever van het MAESEYCKER WEEKBLAD.

Drukker-Uitgever Joannes Godfried Hougaerts bezweek op het slagveld van de politieke "Pennenstrijd".

P. Henkens

De Heer HOUGAERTS was de ouderdomsdeken van de dagblad-uitgevers van Limburg: sedert meer dan 37 jaren was hij uitgever, eerst van de "Waarheidsvriend" en van het "Aankondigingsblad", daarna van het "Maeseycker Weekblad", hetgeen hij gedurende 32 jaren heeft bestierd. In onze tijden, alwaar de pen van den dagbladschrijver een zwaard is geworden, heeft de dierbare afgestorvene zich dapper van zijne plichten weten te kwijten. Hij had het gevoelen van den tucht die in eene groote partij noodzakelijk is, en was hij vooruitstrevend, hij was dit op wijze manier; hij was bijzonderlijk verkleefd aan Geloof en Godsdienst, die hij aanzag als de bron van het volksgeluk; Vlaamsch van hart en Vlaamsch van taal. Vrijheidslied in den vollen zin des woords, trad hij als een overtuigde strijder op om de Vlaamsche taal en de Vrijheid te verdedigen tegen de aanvallen, van welken kant zij ook mochten komen. Men herinnere zich, onder dit oogpunt, hoe hij onder minister Rolin de dwingelanden wist te bekampen, die de vrijheden der gemeente, kerk en

armbesturen wilden beteugelen; hoe hij ten allen tijde, bijzonder onder den schoolstrijd van 1879-1884, de rechten der familieaders en de vrijheid van het katholiek onderwijs voorstond; hoe hij van de eerste kampioenen is geweest die het vrijwilligers-leger aanprees en het

stelsel van "Niemand gedwongen soldaat" verdedigde. De maatschappelijke instellingen, boerengildens, Raifeissenkassen, vrije veeverzekeringen, lijfrentekassen, maatschappijen van onderlingen bijstand, enz. vonden bij hem ook steeds eenen hechten steun.

Zijne artikels waren steeds praktisch en doelmatig, zij waren de taal van den goeden zin, van de rechtschapenheid en van de overtuiging.

Wanneer, het terrein van de algemene politiek verlatende, hij over zaken van mindere aangelegenheid schreef, waren zijn artikels geestvol, soms luimig, de gewoonste zaken wist hij belangwekkend te maken.

Geen wonder dan ook dat hij "Het Maeseyker Weekblad" opgeheven heeft tot op de hoogte van de eerste gazet van Limburg: de diensten die hij bewees aan de katholieke partij, werden overal gewaardeerd en aan Z. H. den Paus Leo XIII behaagde het, hem het eerekruis van "Pro Ecclesia et Pontifice" te schenken. Geen wonder ook dat hij het vertrouwen

van het publiek ruimschoots had weten te winnen en dat de invloed van zijn geliefd "Maeseycker Weekblad" zeer groot is geworden. Wanneer hij zich in de verschillende dorpen van het kanton Maeseyck, doch bijzonder in de Kempen, begaf kwam hij er niets als vrienden tegen die, verblijd en verheugd van zijne komst, hem met ondubbelzinnige teekens van ware vriendschap bejegenden.

De plaatselijke politiek van Maeseyck heeft echter ook een groot gedeelte zijner werkkraft uitgelokt; van 1860 tot 1882, tijdstip van den definitieven val van het haatdragend, wraakgierig, en arglistig "liberalismus" te Maeseijk, heeft hij onverpoosd gekampt en gevochten, zijnen tijd, zijne krachten, ja zijne gezondheid offerende voor de edele zaak, aan dewelke hij zijn leven had toegewijd: hij heeft den strijd onderstaan en kop geboden aan de machten van de dag, aan vervolgingen en processen, en toen in 1882 de katholieken eindelijk het stadshuis veroverden en de dwingelandij, die gedurende 25 jaren in Maeseyck geregeerd had, verpletterden, kon men zeggen, met waarheid, dat het aan de katholieke pers, aan de gazet van M. Hougaerts, grootendeels te danken was. Sedert eenige jaren reeds hadden de krachten van den dierbaren afgestorvene zijnen moed verraden, want dagbladschrijver zijn, is geen ambt zonder zorg, zonder moeite, zonder wederwaardigheden; de verschillende samenbotsingen van belangen en van personen maken de taak van den gazetschrijver zeer moeilijk, zeer lastig; doch Mijnheer Hougaerts had de manier van in die kiese omstandigheden de verschillende belangen te bevredigen, en dikwijls gebeurde het, dat met eenige kleine en wel toegepaste regelen, hij de opgehitste gemoederen wist te bedaren. Als familie-vader, laat hij de gedachtenis na van een voorbeeldigen huisvader, de zijnen vurig beminnde, die hem zijn liefde ruimschoots terug gaven; geen

enkele vlek, hoe klein ook, heeft ooit zijne eerbaarheid bezoedeld. Hij sterft: de slag is schrikkelijk voor degenen die hem dierbaar waren; doch zijn werk zal niet in gevaar komen; wij zullen hetzelfde met christelijke vroomheid bewaren, recht houden en meer en meer ontwikkelen. Het "Maeseycker Weekblad" zal op de hoogte blijven van zijne plichten en van den toestand; wij zullen alzoo de nagedachtenis van den overledene in eere houden.

Dat de koene strijder nu ruste; hij heeft eene loopbaan doorlopen gansch van eer, van werkzaamheid en van geloof: hij ruste zacht in de gewijde aarde, in de schaduw van het kruis, voor hetwelk hij streed.

Ja, hij heeft den goeden strijd gestreden, den godsdienstzin bevorderd: de kroon der gerechtigheid zal hem niet worden ontzegd.

Hij ruste kalm in afwachting van het wederzien in betere oorden, waar geen scheiding meer zal zijn.

De redactie.

Noot 1.

De bovenstaande bijdrage dient beoordeeld te worden met in het achterhoofd de toenmalige tijdsperiode, meer dan 100 jaar geleden. Het heeft geen zin een oordeel te vellen aan de hand van hedendaagse politieke normen. Het politiek stelsel van de jaren 1900 en nog vroeger is niet te vergelijken met dat van vandaag.

Noot 2.

Zij die meer informatie verlangen over de weekbladen die voorheen in Maeseik uitgegeven werden raadplegen best "De Maaseikenaar", jaar 1998 (3) waarin Tony Van Wijck interessante gegevens verstrekt.

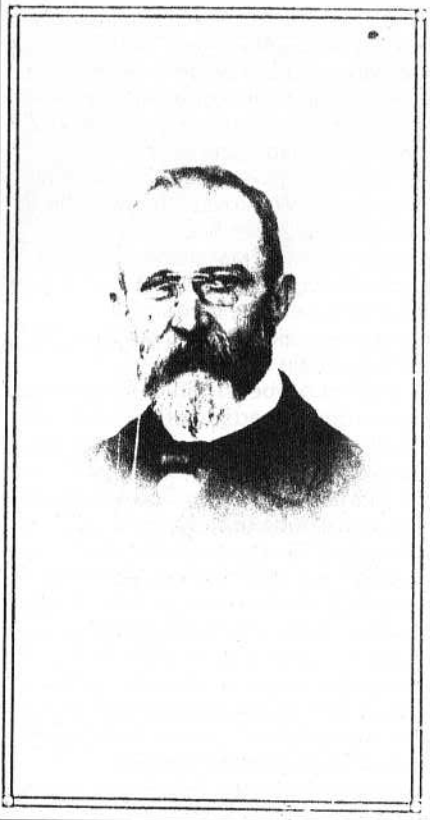
Noot 3.

Hij die meer wil weten over Politiek Maeseik tussen 1830 en 1914 vind een overvloed aan informatie in de degelijke studie van Marc Hanson (Maeseik, 1994).

Noot 4.

Raymond Driessen, wonende te Peer, maar geboren in Elen, is de figuur van Joannes Hougaerts natuurlijk niet ontgaan. Aanvullende informatie over de drukker-uitgever vinden we in: "De Maaseikenaar", jg. 26 nr. 4; "De Gouden Sleutel", jg. 5 nr. 2; "En gaat van Langsom beter" (1987), blz. 46 en blz. 121.

In Memoriam.

Ik ben de Verrijzenis en het Leven; die in Mij leeft zal leven, ook wanneer hij gestorven is.
(H. Joan. XI, 25.)

RIJD VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
MEUWER
Joannes Godfried Hougaerts
Uitgever van het MAESEYCKER WEEKBLAD
veroordeeld door Z. H. Leo XIII met het eerekruis
Pro Ecclesia et Pontifice.
ECHTGENOOT VAN MEUWER-
WIF
Maria Gelissen
geboren te Elen, den 5 April 1840, en na een kortstondige ziekte, voorzien van de Hulpmiddelen onzer Moeder de H. Kerk, godvruchtig overleden te Maeseyck, den 30 Augustus 1904.

O Dood! gheheim des doods, wat leert gij ons dit dodelijk, hetgeen wij op aarde zijn. (H. Alph.)

Zij alleen, die den dierbaren overledene van nabij konden, zijn in staat de verlagenheid te begrijpen, waarin zijn onverwacht afsterven de bedroefde echtgenoot, kinderen, bloedverwanten en vrienden dompelde.

Van hem toch kan gezegd worden: vroeger, godsdienstig was zijn wandel; des zinnen had hij hartelijk lief, en hij zorgde voor hen gedurende vele jaren; geen wonder dat allen weens, bij zijn hoegaarne naar een beter leven.

Geliefden! bedroeft u niet omdat ik u verlaten heb; blijft malkander oprecht beminnen en Gods zegen, zal uw aandeel zijn; weldra zien wij ons weder om nouf maar de scheiders!

Zwete, Harten van Jesus en Maria, weest mijne toevlucht!
(300 dag. af.)

Ook te Maaseik en te Bree waren er in de 15e en 16e eeuw afstammelingen van Karel de Grote.

10 M. Hendrickx

Over de afstammelingen van Karel de Grote (742-814) werden al vele bijdragen gepubliceerd. Konden we al deze afstammelingen optellen dan zou het resultaat vast in de tienduizenden lopen.

Bij deze afstammelingen treffen we in de 15e en 16e eeuw ook enkele leden aan van families uit onze streek.

We kunnen hier niet uitweiden over de vele stamreeksen die via mannelijke of vrouwelijke lijn, hetzij legitiem of uit bastaarden, tot Karel de Grote teruggaan.

Hiervoor verwijzen we naar de stamboomgegevens samengesteld dank zij de "Werkgroep Middeleeuwse Vorstenkwartieren" onder leiding van H.H.W. van Eijk, G. Staalenhoef, J.H.M. Strijbos, R.F. Vulsmas en H.W. Engebrecht en vele andere medewerkers.

De stamboomreeksen, waarin 34 leden van de vereniging "Gens Nostra" hun afstamming van Karel de Grote weergeven, werden gepubliceerd in Gens Nostra, jg. 29, 1968 nr. 9-10-11, blz. 241-365 + tabel.

De afstammingsreeksen - telkens met de erbij horende bibliografie - werden naargelang de tijdsperiodes in drie delen

gesplitst,
nl. - de oudste 7 generaties (blz. 242-246)

- 37 middenreeksen (blz. 246-290)
- en 37 hierop aansluitende eindreeksen (blz. 291-364)

Via middenreeks 7 - die de afstamming geeft van Brabant (Gaesbeek) en Spanheim (Heinsberg) sluiten we aan op eindreeks 7 (blz. 303-306) die eindigt met de familienaam van Wimersma - Greidanus.

Eindreeks 7 vermeldt afstammelingen uit onze streek, waarvan sommigen behoren tot bekende geslachten uit Bree en Maaseik. We laten het eerste deel van deze eindreeks volgen:

" 18/7 Dirk II van Heinsberg, graaf van Loon en Chiny, heer van Gruitrode 1346, gest. 1361,

huwt
Kunigunda van der Mark, geb. 1344, dr. van Eberhard van der Mark en Irmengard van Berg.

19/7 Godfried van Heinsberg, heer van Millen en Maaseik, gest. 1347. Zijn natuurlijke zoon was:

20/7 Godfried van Chiny, heer van Gruitrode, geb. ca. 1340, gest. 1415. Zijn natuurlijke zoon was:

21/7 Godfried van Chiny, schout van Bree, gest. ca. 1465,
huwt vóór 1416
Margaretha van den Berghe, dr. van Willem van den Berghe.

22/7 Catharina van Chiny, gest. vóór 22-1-1474,
huwt 1441
Hendrik van Mewen (Meeuwen), schout van Bree 1447, gest. 1468, zn. van Gerard van Mewen en Elisabeth Kuyskens.

23/7 Goert (Govert) van Meeuwen, burger van Bree, gest. 1488,
huwt 1472

Margaretha van Elsrack, gest. na 1488, dr. van Jan van Elsrack en Ida Scouteten Aertsdr.

24/7 Goert van Meeuwen, schout te Maaseik 1520-1540, schepen aldaar 1541-1555, geb. ca. 1485, gest. 1557, huwt ca. 1510
Clara van Tongerlo, gest. vóór 13-3-1561, dr. van Matthijs van Tongerlo en Clara Bex.

25/7 Geertruid van Meeuwen, gest. kort na 19-7-1603,
huwt ca. 1540
Tielman van Nederhoven, gest. 1602.

26/7 Mattheus van Nederhoven, muntmeester, burgemeester van Maaseik, schepen en schout aldaar, geb. ca. 1540 te Maaseik, gest. begin 5-1612, huwt 10-5-1564 te Antwerpen
Magdalena van Winderbeeck, gest. vóór

1601, dr. van Franchois van Winderbeeck en Lijsbeth Bouwens.

27/7 Elisabeth van Nederhoven, geb. ca. 1570, gest. na 13-2-1631,
huwt ca. 1595
Jacob Sonnemans, ambachtsheer van Rijsoord, koopman in hout en zout te Dordrecht, geb. ca. 1565 te Weert, gest. na 30-12-1638, ws. zoon van Aert Sonnemans.

In 1990 en 1991 publiceerde dezelfde - aangevulde - werkgroep aanvullende en nieuwe stamreeksen van Karel de Grote, nl.

I in: Gens Nostra, jg. XLV, 1990 nr. 10/11, blz. 361-508 en

II in: Gens Nostra, jg. XLVI, 1991 nr. 11/12, blz. 469-696.

In deel II vinden we op blz. 640-642 eindreeks 225, waaronder de nrs 23/225

Karel de Grote. Links: ruitersstandbeeld uit de 9de eeuw, brons, 24 cm hoog (Musée du Louvre, Parijs). Rechts: Karel de Grote dicteert zijn capitularia; miniatuur uit Concordia discordantium door Bartholomeus Brixianus (ca. 1320; Koninklijke Bibliotheek, Brussel).

tot en met 27/225, een deel van de hierboven vermelde eindreeks 7, waarin nl. de nrs 20/7 (Gottfried van Chiny) tot en met 24/7 (Goert van Meeuwen) hernomen worden.
Dan vervolgt de reeks met

“ 28/225 Jacob van Mewen (broeder van voorgaande) overl. Maaseik 8-11-1588, tr. Margaretha Gelijs (Gielis), dr. van Johan Gelijs en Margaretha Tsyongen.

29/225 Johan van Mewen, geb. Maaseik 1550, overl. Dordrecht 24-5-1608, tr. Dordrecht 11-6-1577
Alida van Beveren, geb. Dordrecht 1552, overl. aldaar 11-1-1606, dr. van Cornelis van Beveren Pietersz. en Maria van der Valck Gijsbrechtsdr.”

12

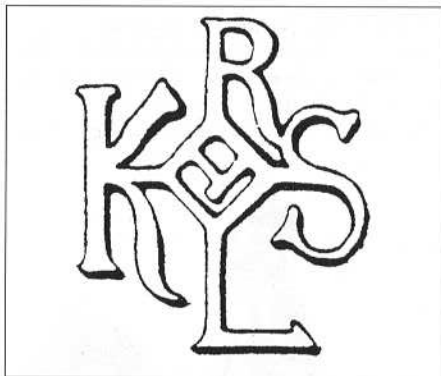
Dan volgen nog van Mewens uit Dordrecht en afstammelingen uit andere families, om te eindigen met de familienaam Goossens.
De hernomen gegevens stemmen overeen met de reeds aangehaalde, doch van sommige personen werden de gegevens aangevuld, nl. deze van Goert van Meeuwen (23/7) en van Goert van Meeuwen (24/7).

Voor meer inlichtingen over de familie van Mewen verwijzen we naar: C. de Borman, *Généalogie des familles de la Noblesse de Belgique*, jaar 1865. en: M. Schuurmans, *Genenbroek: De genealogie van de familie van Mewen*, in: *Grevenbroeker echo's*, 1999 nr. 26, blz. 13-16. Over de familie van Nederhoven verzamelden we enkele genealogische gegevens, die we in extenso laten volgen.
Al degenen die in hun stamboom kunnen teruggaan tot een van de vermelde personen uit genoemde families uit Maaseik of Bree kunnen er zich op beroepen een druppel - hoewel erg verdund - blauw bloed van Karel de Grote meegekregen hebben. Dit gebeurde dan wel niet langs één lijn,

maar langs vele en dikwijls verspringend van mannelijke naar vrouwelijke lijn en omgekeerd.

We hopen dat deze nota eventuele geïnteresseerde onderzoekers zal aanzetten nieuwe afstammingsreeksen van Karel de Grote, uit onze streek, op te stellen.

Enkele genealogische gegevens over de familie van Nederhoven te Maaseik. De eerste van Nederhoven die we in de geboorteregisters van Maaseik aantreffen is Elisabeth, illeg. dr. van Jacobus van Nederhoven en Catharina N.N., gedoopt 26-9-1596, peter en meter: Jan Cornelis en Lisbeth van Hartefeldt.

Dan volgen drie dopen van kinderen uit het echtpaar Jacobus Nederhoven en Elisabeth N.N. nl.

1. Elisabeth, 1-10-1597, peter en meter: Tilmannus Nederhoven en Margaretha Wessem.
2. Goertfridus, 22-12-1599, peter en meter: Matthijs van Nederhoven en Elisabeth Gruysen.
3. Bartholomeus, 26-5-1601, peter en meter: Christ. Putelinck, consul en Alida Nederhoven.

Als peter, meter of huwelijksgetuige vinden we nog volgende vermeldingen:
1. Mattheus Nederhoven, quondam pretor, bij de doop van Joannes Schuijll, leg. zn. van Petrus en Johanna, u.e.

Maaseik 5-3-1606.

Deze Peter Schuijll is te vereenzelvigen met Peter Verschuul (ook Verscuel, Verscul, Verschulen en de Verschuijll), schoonzoon van Matthias, die we verder vermelden, en Johanna's familienaam is dus Nederhoven.

- Mattheus Nederhoven, peter bij de doop van Cornelia, leg. dr. van Georgius Scheris en Helena u.e. Maaseik 8-1-1612.

2. - Aleydis Nederhoven, meter bij de doop van Petronilla leg. dr. van Joannes Broecmulen en Helena u.e. Maaseik, 11-3-1612.

- meter bij de doop van Jacob leg. zn. van Gerard Beckers en Elisabeth u.e. Maaseik 15-4-1612.

- meter bij de doop van Joannes, leg. zn. van Petrus Huijbens en Maria u.e. Maaseik 6-3-1613.

3. - Goert Nederhoven, get. bij het huwelijk van Michiel Lenssen en Merij Maessen. Maaseik 1-5-1624.

Ook vermelden de registers nog twee huwelijken, nl.:

1. Magdalena Nederhoven, huwt Maaseik, 1628
Joannes Lipsen, get. Godefridus Nederhoeven en Theodorus Vogels.
2. Magdalena Nederhoven, huwt Maaseik, 19-6-1641
Franciscus Meijs ex Susteren, get. Wilhelm Vosterman en Theodorus Staelmans.

In een register van het kapittel van O.L.Vrouw van Maaseik werden door kanunnik en deken J. Lambertini begrafenissen opgetekend van vóór de aanvang van het oudste sterfregister dat begon in 1640. ⁽¹⁾

Zo worden o.a. vermeld:

- Nederhoven Jacob 6-9-1625, aangevraagd door Livinus Jansen, begraven in de kerk. Uit zijn testament dd. 25-8-1625 blijkt dat hij gehuwd was met Catlijn (Catherina). Zij hadden een zoon Govaert (Goert) en een dochter Magdalena. Bijgestaan door haar

broeder Goert, Lenaert Pijlmans en Jacobus Beckers tekende Magdalena op 30-1-1628 haar huwelijkscontract met Jan Lysen. Het testament werd opgetekend door Petrus a Lapide, kanunnik en pastoor te Maaseik in zijn testamentenregister van de jaren 1622-1633.

- Nederhoven Catherina, weduwe van Jacob Nederhoven, 12-3-1631, begraven bij het beeld van de H. Catherina.

- Nederhoven Mathias, kerkmeester, 1612, begraven in de kerk.

- Nederhoven Alfonsa Aleydis, weduwe van Mathias Nederhoven, 25-1-1620, begraven in de kerk.

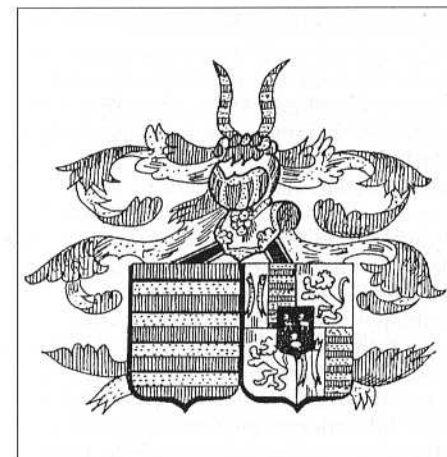
- Nederhoven Mechteld, echtgenote van Leonard Pilmans (Pijlmans), 3-2-1624, begraven in de kerk.

13

Over het familieverband tussen de vermelde van Nederhovens geven de parochiale registers ons weinig of geen inlichtingen.

De Tilmannus, peter in 1597, is o.i. te vereenzelvigen met de Tielman van Nederhoven gehuwd met Geertruid van Meeuwen.

Het familiewapen (Nederhoven) Meeuwen uit 1620 stond afgebeeld op een glasraam dat zich in 1790 bevond in

het huis van Renier Deckers te Maaseik. (zie: F. Goole en P. Potargent, Graf- en Gedenkschriften uit de Provincie Limburg, 1967, deel 2, blz. 175.) Of de Jacob uit 1596 en deze uit 1597 een en dezelfde persoon zijn weten we niet.

Een Jacob is te vereenzelvigen met Jacob van Nederhoven, burger van Maaseik, die in 1584 als muntmeester werkzaam was op de munt van de Luikse Prinsbisschop Ernest van Beieren (1581-1612) te Stablo (Stavelot). Ernest was ook de abt van Stavelot waar hij het muntrecht uitoefende. (zie: F.B.M. Tangelder, Muntheer en Muntmeester. Een studie over het Berghse muntprivilege in de tweede helft van de zestiende eeuw. Arnhem, 1955, blz. 108)

14

De Mathias die in 1599 als peter optreedt bij de doop van één van Jacobs zonen is mogelijk een broeder of minstens een neef van Jacob! (zie: Tangelder, o.c. blz. 108) Matheus van Nederhoven behoorde evenals Peter van Bossenhoven, de bekende en beruchte muntmeester, ook tot de magistraatsgeslachten van Maaseik. Hij was ook muntmeester in het Luikse. Deze omstandigheden maken het, volgens Tangelder, zeer wel mogelijk dat Bossenhoven en Nederhoven familie waren van elkaar.

Mathias van Nederhoven werd muntmeester op de munt van graaf Frederik van de Bergh te Stevensweert omstreeks februari 1580, doch zijn optreden aldaar liep reeds af einde juni 1581.

Na het verlies van zijn ambt te Stevensweert werd hij door de Luikse Prinsbisschop Ernest van Beieren benoemd tot muntmeester te Hasselt en te Maaseik. In Hasselt liep zijn ambtsperiode tot 1608. Te Maaseik, waar hij in 1609 opnieuw burgemeester werd, bleef hij muntmeester tot zijn dood in 1612. Hij werd er opgevolgd door zijn schoonzoon Peter Verschul. Mathias van Nederhoven heeft in 1608

nu en dan ook de muntslag te Thorn waargenomen in dienst van Abdis Anna van der Marck (1604-1631). Ook deze bijzonderheid plaatst hem in de verwantschapskring van de muntmeesters van Bossenhoven, Stockbroeck en Heidenrijckx.

Volgens de bovenvermelde afstammingslijst van Karel de Grote zou Mathias van Nederhoven op 10-5-1564 te Antwerpen gehuwd zijn met Magdalena van Winderbeeck. Volgens Tangelder echter was hij gehuwd met Aleide Sikeres. (zie blz. 108). Ook volgens deken Lambertini, die zeker geloofwaardig is, was Mathias gehuwd met een Alfonsa Aleidis. Wel schrijft Tangelder op blz. 159, (voetnota 1.) dat "een broer van Matheus van Nederhoven, wiens voornaam niet blijkt, (Jacob?) waarschijnlijk wisselagent te Antwerpen was."

Heel wat problemen dienen dus verder onderzocht. Mogelijk zijn er nog archivalia bewaard die de oplossing kunnen brengen.

(1) Zie J. Grauwels, Begrafenissen te Maaseik (1605-1631) in Limburg jg XXXV (1956) nr. 12 blz 299-302 en jg. XXXVI (1957) nr. 1, blz. 16-22.

Onze bestuurders in Brussel nemen bij tijd en wijle het begrip "privatisering" in de mond, waarmee zij bedoelen dat de staat een aantal taken hoort af te stoten om ze aan particulieren over te dragen. Dat het ook wel eens omgekeerd kon, bewijst echter het verhaal van de retourkarre Maaseik-Maastricht.

Op 22 augustus 1752 krijgt Theodore Lintermans van de prinsbisschoppelijke Rekenkamer in Luik het exclusief octrooi om een verbinding tussen Maaseik en Maastricht te onderhouden. Hij had trouwens speciaal om die exclusiviteit gevraagd, omdat volgens hem enkel op die manier de rentabiliteit van de lijn kon gewaarborgd worden. Op dat ogenblik was de toestand immers zo dat, door het grote aanbod, de verschillende vrachtvoerders elkaar a.h.w. dood concurreerden. Als uiterlijk teken mocht zijn "retourkarre" als enige het wapenschild van de prinsbisschop voeren, terwijl overtreders een boete van drie goudgulden zouden moeten betalen. De overeenkomst gold voor 6 jaar. We lezen in het contract:

1. Iedere dinsdag en vrijdag vertrekt de kar vanuit Maaseik naar Maastricht; iedere woensdag en zaterdag wordt het traject in omgekeerde richting afgelegd, 's winters om 9 uur, 's zomers om 10 uur.
2. Tot een gewicht van 30 pond mag Lintermans 2 gulden per persoon vragen. Daarboven neemt het reisgeld toe met één oortje per pond.
3. Voor pakjes en koopwaar geldt hetzelfde tarief: één oortje per pond.
4. De prijs voor het vervoer van meubelen e.d. moet in onderling overleg afgesproken worden.
5. Lintermans blijft verantwoordelijke voor eventuele fouten van zijn bedienden.
6. Reizigers moeten vooraf opgeven wat de inhoud van hun pakjes is, "pour faciliter les comptoirs": zodoende zal de afwikkeling aan de tolkantoren vlotter kunnen verlopen. (1)

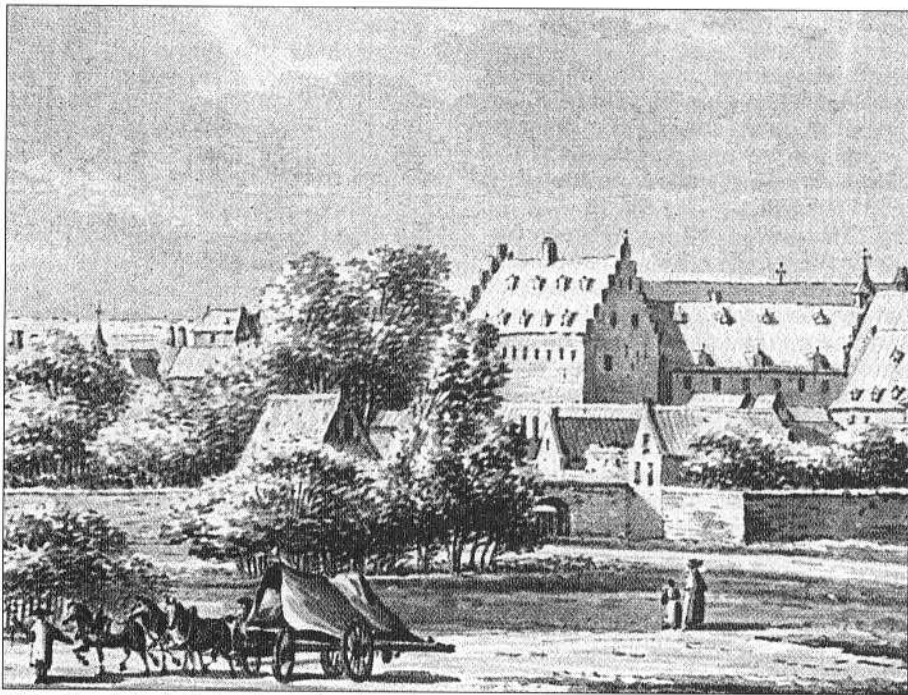
De retourkarre Maaseik-Maastricht (18de eeuw)

Raymond Driessen 15

Na die eerste zes jaren moet het octrooi blijkbaar (stilzwijgend) verlengd zijn, maar daarna gaat het mis. De schulden van Lintermans stapelen zich alsmat op, zodat hij zijn paarden, kar en wagens verkoopt "in fraudem creditorum" en met de noorderzon vertrekt.

Op 3 september 1763 neemt daarop Willem Peters, vrachtvoerder en burger van Maaseik, de retourkarre over aan dezelfde voorwaarden die eerder met Lintermans waren overeengekomen. (2) In het Maaseiker stadsarchief bevindt zich eveneens een overeenkomst i.v.m. de retourkarre tussen de Bisschoppelijke Tafel en Maaseikenaar Jan Bisschoppen op datum van 25 september 1765. (3) Misschien is dit een aanvullende overeenkomst, want Willem Peters blijft in ieder geval de dienst uitmaken tot in 1781.

Maar dan ziet het Maaseiker stadsbestuur zich verplicht om in te grijpen. Peters wordt door de magistraat geconvoceerd en doet afstand van zijn rechten op de retourkarre. De vroede vaders verwijzen naar de "affaires facheuses" en de "pertes considerables", veroorzaakt door "la negligence et mauvaise conduite du dit chartier Peters et des siens".

Misschien leek de "retourkarre" wel op de wagen op de tekening van Jan de Beijer uit 1740. (L.G.O.G., nr. 1024)

De oplossing is dan maar dat de stad Maaseik in eigen beheer de lijn gaat uitbaten en dat met de toelating van de Luikse Rekenkamer, verleend op 9 februari 1781. (4)

Vrachtvoerder namens de stad wordt Mathijs Bacters, die daarvoor jaarlijks 60 gulden zal betalen, maar natuurlijk ten eigen bate de inkomsten mag besteden. Wijs geworden eist de stad bovendien dat hij een "bequaeme cautie" of waarborg stelt. (5)

Ook deze overeenkomst is overigens maar van een beperkte duur, want 15 jaar later zijn de Fransen in onze streken. Dat hun bewind voor een lawine van

veranderingen zorgde, werd trouwens nog onlangs in dit tijdschrift omstandig uiteengezet. (6)

NOTEN

- (1) Rijksarchief Luik, Chambre des Comptes, nr 103, Registre aux octrois 1751-1761, 34 vso.-35 vso.
- (2) Rijksarchief Luik, Chambre des Comptes, nr. 104, Registre aux octrois 1761-1772, 44 vso.-46 vso.
- (3) Maaseik, Ontstaan en groei van een grensstad, Maaseik, 1994, blz. 241.
- (4) Rijksarchief Luik, Chambre des Comptes, nr. 107, Registre aux octrois 1780-1785, 36 rto -39 rto.
- (5) Zie noot 3.
- (6) JANSSEN, ROGER, De Boerenkrijg in Maaseik, een randverschijnsel? in: De Maaseikenaar 29, 1998, blz.86-92.

Josef Peters uit Höngen (Duitse Selfkant) is een Duitstalig bestuurslid van de Pater Sangerskring. Hij leerde en leert nog Nederlands. Hij voelt aan dat ook de Duitse Selfkant bij de Limburgen hoort, zeker wat dialect en volksgebruiken betreft. Hij heeft getracht via onderstaand gedicht in een hem niet aangeboren taal zijn enthousiasme over de nieuwe benaming van de brug tussen Maaseik en Roosteren te uiten. Wij vonden deze inzending zo sympathiek dat wij deze tekst hieronder publiceren.

De Redactie.

De knoop op de Pater Sangersbrug

Josef Peters 17

Een knoop knoopt wat samen, maakt verbindingen sterk.

Pater Sangers zijn streven, dit was zijn werk.

De volkeren aan de Maas te verbinden, iets wat samenhoort.

Geen werk te veel voor hem, geen moeite te groot.

Een leven lang doordrongen om dit doel te bereiken.

Geen tegenslag hij schuwde, niets liet hem wijken.

Iedereen wist hij voor dit doel in te spannen.

Niets en niemand kon hem uit zijn ijver verbannen.

Hoe vaak heeft hij deze brug bewandeld, heen en weer.

De belangen van de mensen over en weer behartigde hij zeer.

Een vriend van het volk, voor hem bestond er maar een.

Hij accepteerde geen splitsing, voor hem was er maar "een"!

Nu, eindelijk is men deze brug naar hem gaan benoemen.

Pater Sangersbrug, een naam om volkeren te verbreederen.

Een monument, een ijzeren knoop die nooit mag verbreken.

Pater Sangers geeft hiervoor zeker zijn zegen.

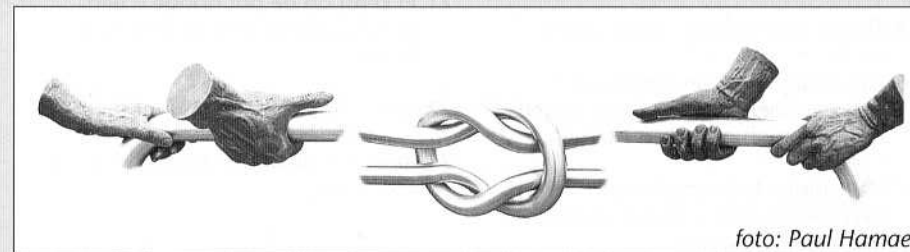

foto: Paul Hamael

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

18 Tony Van Wijck

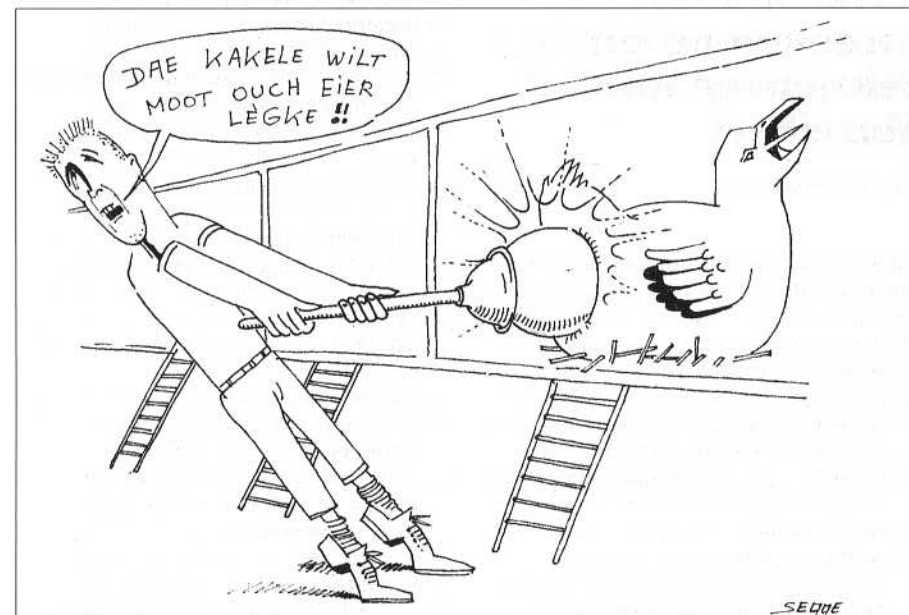
Waar der vad'ren schoone taal klinkt met held're kracht;
Waar men kloek en fier van aard vreemde praal veracht;
Eigen zeden, eigen schoon, 't hart des volks bekoort:
Daar is mijn Vaderland, Limburgs dierbaar oord!

(3de strofe van het Limburgs Volkslied)

- 1 Emes op 'ne stómp zètte = iemand voor schut zetten
- 2 Allegaasie make = zich aanstellen
- 3 Nów zeen we vanein aaf = we hebben geen schuld meer aan elkaar.
- 4 De's ouch mer kelke! = dat is maar flauwe zever.
- 5 Slaope wi-j 'ne rèsj = diep slapen.
- 6 Dae doug neet van gotigheid = Al is een mens nog zo braaf, ergens moet hij toch gebreken hebben.
- 7 Hae sjódde het van zich aaf ... wi-j nen naten hónd = Hij zet er zich makkelijk over heen.
- 8 Den awwe kan het weer berappe = vader kan er weer voor opdraaien.
- 9 't Kump in orde mèt witte = het komt wel vanzelf voor elkaar.
- 10 Opgestange
Plaats vergange
Trökgekómme
Niks gevónje
- 11 Iech lègk mich get = ik ga wat liggend rusten.
- 12 Mèt emes uverhoup ligke = ruzie met iemand hebben
- 13 Aan mich zal 't neet ligke = van mij zal het niet afhangen.
- 14 Ze höbbe zich toch gekrieëge = ze zijn uiteindelijk toch getrouwd.
- 15 Dae is neet kepot te kri-jge = die is ijzersterk.
- 16 Hòbs-te aan de krènte gezieëte = dit zegt men wel tegen iemand die zweren om zijn mond heeft.
- 17 Det geit t'r nèj langs = dat gaat er op het nippertje naast.
- 18 We zullen ins de naze tèlle = we zullen de aanwezigen eens tellen.
- 19 Det is 'ne sjoëne = dat is een mooi (in ongunstige zin) iemand!
- 20 Op de póf koupe = op krediet kopen.
- 21 Ei kènsj op de póf höbbe = een ongehuwde vrouw die een kind heeft.
- 22 Det stómt neet = dat klopt niet.
- 23 Strónt in de ougen höbbe = ziende blind zijn.

- 24 Bli-jf dao mèt di-j tieën gebode van aaf = blijf daar met je vingers van af.
- 25 Det kri-jgs-te dao vuur niks = dat krijg je gratis, om niet.
- 26 Vuur niks sjów zeen = nergens bang voor zijn.
- 27 De kieërs geit 'm ówt = hij is aan 't sterven.

- 28 Hae is oppe fles = hij is failliet.
- 29 Lui zweit is gaw gereid = hij is liever lui dan moe.
- 30 Hae is van zi-jne klot (of: van zi-jne sus, of: van ze loeëd gevalle = hij viel bewusteloos.
- 31 Dae vööl mówlt, mót ouch vööl drènke = (caféspreuk)

19

Diksjenaer van het Mezeikers

20 Tony Van Wijck

Cultuur is datgene waarvan we ons te laat bewust worden dat we het verloren zijn!

1. blawwe stein, zn. m. = arduin (ook zegt men: aemse = Naamse stein)
2. bómmelemuzi-jk, zn. o. = stel grote vrouwenborsten die bij het lopen een wiebelende beweging maken.
3. haorpi-jn, zn. vr. (geen mv, geen dim) = kater, krijgt men na overvloedig drankgebruik.
4. hujfke, zn. dim. (-s) = stukje bovenleer van een schoen om een gaatje te dichten, door de schoenlapper aangebracht op oude schoenen.
5. kawf, zn. o. (kawver, keifke) = kalf
Vb. Kawf van Mozes (= sufferd).
6. knawwel, zn. m. (-e, -ke) = klein persootje (pejoratief).
7. korbiejaar, zn. m. (-s, -ke) = lijkkoeft, lijkwagen.
Vb. De korbiejaar van Zjang van de Frens.
Vgl. Fr. corbillard.
8. knauwele, zw. ww. = kauwen.
9. lemmeeteere, zw. ww. = jammeren.
10. mem, zn. vr. = vrouwenborst, moederborst. (zie ook 'tet')
Vb. Het kiendsje kri-jgt de mem

(krijgt borstvoeding)

11. memmesti-jper, zn. m. (-s, -ke) = bustehouder, beha.
12. nãöle, zw. ww. = klagen, zagen (figuurlijk).
13. opstoeëke, zw. ww. = 1. opbranden, opstoken. 2. de kachel vullen met papier en hout, als voorbereiding tot het aansteken.
Vb. 2. Iech hõb de staof opgestoeëk, den hoof iech ze mörgevreug mer effe aan te stieëke.
14. opstuike, zw. ww. = ophitsen, aanzetten tot.
15. paersvoot, zn. m. (-veut, -veutsje) = horrelvoet, klompvoet
16. pisdoek, zn. m. (-deuk, -deukske) = luier.
17. pëtik, zn. m. (geen mv., -ske) = boeltje, rommel, zootje. (ook 'santepëtik')
Vb. Iech verkoup d'n hieële pëtik.
18. retaar, zn. m. (geen mv. geen dim) = vertraging
Vb. Den trein haet ein hawf oor retaar.
Vgl. Fr. retard.
19. rënkoeëve, zn. m. (-s, -ke) = ringoven in een steenbakkerij.
20. spiklasie, zn. m. (geen mv., geen dim) = speculaas.
ss. spiklasiekook.
21. tettewinkel, zn. m. (-s, ke) = stel flinke borsten.
22. wënjel, zn. m. (-e, -ke) = 1. zwachtel, windsel rond navel; 2. luier.
23. zwaars, zn. vr. (zwaarze, geen dim.) = 1. zwoerd; 2. hoofdhuid.
Vb. 2. Z'n haor aaf tot oppe zwaars.
ss. spekzwaars.

In de vorige jaargangen van De Maaseikenaar hebben wij aandacht geschonken aan de terugkeer van de kruisheren naar Maaseik in 1855, aan de opening van het College van het H. Kruis in 1855 en aan de moeizame wederopbouw in de daarop volgende kwarteeuw. De kruisheren van Maaseik hadden het beslist niet onder de markt, maar konden gelukkig rekenen op de sympathie van de Maaseikse bevolking en op de financiële steun van vele katholieken in België en Nederland. Niettemin bleef al die jaren het antwoord uit op de vraag of dit klooster leefbaar was en of de kruisheren in staat waren om degelijk katholiek onderwijs aan te bieden aan de jeugd van Maaseik en van het Maasland.

1. De invloed van de schoolstrijd van 1879 e.v. op het convent van Maaseik

In 1881 werd Wilhelmus Franciscus Aloysius Smits magister - generaal van de Orde van het H. Kruis. Ten aanzien van de Belgische kloosters uitte hij de wens dat de pastorale activiteiten het wezenlijke van het religieuze leven niet in het gedrang zouden brengen. Zijn zorg betrof vooral het klooster van Diest, dat in 1881 achttien leden telde, waarvan de meerderheid werkzaam was op het college. Verschillende kruisheren contesteerden er het beleid van de prior die tevens directeur was. Anderen waren vaak uithuizig, bezig met pastorale activiteiten of druk in de weer met het inzamelen van geld om het voortbestaan van de school te kunnen garanderen. De problemen stapelden zich immers op, enerzijds omdat financiële en morele steun van het aartsbisdom ontbrak, anderzijds omdat de gevolgen van de wet Van Humbeek zich vanaf 1879 lieten gevoelen in de lagere school en op het college. Smits zocht in de daarop volgende jaren naarstig naar mogelijkheden om het college én het klooster van Diest te kunnen handhaven. In 1885 werd het kruisherencollege van

De kruisheren van Maaseik in de woelige jaren tachtig en negentig van de negentiende eeuw.

Roger Janssen o. s. c. 21

Diest gesloten. Het klooster kreeg een andere bestemming in de orde: het werd één van de opleidingshuizen. Daardoor moest het apostolaat van de confraters verschuiven van bezigheden buiten de kloostermuren naar apostolaat binnen de kloostermuren. Een aantal kruisheren werden verplaatst om deze omslag mogelijk te maken.

Het College van het H. Kruis van Maaseik overleefde de schoolstrijd van 1879 e.v. wel. In de Eikerstede was er weliswaar een liberale burgemeester, P.N. Schoolmeesters, maar de katholieken beheersten vanuit de oppositie het gemeentelijk beleid. Zij ageerden hevig tegen de wet Van Humbeek en dwarsboomden de liberale onderwijspolitiek.¹ In 1881 triomfeerden zij overigens bij de gemeenteraadsverkiezingen: de katholiek Verkissen werd burgemeester. Eén van de gevolgen van de schoolstrijd in Maaseik was de oprichting van een *Oudstudentenbond* van het Heilig - Kruiscollege in 1880 met als doel *deze katholieke school te helpen in de verdrinking*. Vijftienvintig jaar na de oprichting vermeldde *Maas- en*

Kempenbode op 13 augustus 1905 dat deze Oudstudentenbond steun verleende aan het college en aan minvermogende leerlingen.

In tegenstelling tot het college van Diest kon dat van Maaseik wel rekenen op de sympathie en de steun van het bisdom. Ieder jaar ontving prior Van den Heuvel een som geld van de bisschop van Luik. In 1877 bijvoorbeeld ontving hij duizend Belgische franken². Die sympathie reikte echter maar tot op een zekere hoogte. De oprichting van de poësis en retorica werd immers niet toegestaan. Evenmin kregen de kruisheren de toelating om een internaat op te richten, waarop zij nochtans herhaaldelijk aandrongen.

22 Wegens de aanwezigheid van een internationaal pensioonaat voor meisjes bij de Ursulinen vonden zij het niet meer dan billijk dat er ook voor jongens een internaat zou worden opgericht.

Nu had het college, dat in 1855 in Maaseik werd opgericht, een tegenwicht moeten vormen tegen de in 1851 opgerichte rijksmiddelbare school. De kruisheren richtten hun aandacht echter vooral op de Latijnse klassen. Voor de middelbare afdeling en de Franse klassen volgden zij een vrij programma. Gedurende vele jaren was Theodorus Boumann³ titularis van deze afdeling en het aantal leerlingen was zo gering, dat één klaslokaal volstond. Ondanks enorme inspanningen benaderde de totale schoolpopulatie slechts enkele keren de piek van zeventig leerlingen. Ieder jaar telde het college van Maaseik minder leerlingen dan dat van Diest. Wel ging prior Van den Heuvel er in 1892 prat op dat zijn college in de eerste zevenendertig jaar van zijn bestaan niet minder dan negenentwintig priesters van het bisdom had opgeleverd en tien religieuze missionarissen.⁴ In hetzelfde jaar voltooide Eugène Borgerhoff zijn studies aan het Maaseikse college. Enkele jaren later trad hij in bij de kruisheren van Sint-Agatha. Hij was de enige

Belgische priesterkandidaat tijdens het generaalaat van Martinus Manders (1889 - 1899). Overigens verliet hij de orde nog vóór het afleggen van de professie.⁵

Hoewel er niet met zoveel woorden over geschreven werd, toch stuurden het definitorium en zeker prior Van den Heuvel aan op een verruiming van het rekruteringsveld voor de orde in België. Van Diest werd geen onmiddellijk heil verwacht. Dus moest Maaseik, dat inzake de inculturatie punten scoorde, renderen. Een leefbaar en observant convent was de eerste voorwaarde, een volledig uitgebouwde Latijnse afdeling inclusief een internaat de tweede voorwaarde. Voor de vervulling van de eerste voorwaarde kon de orde zorgen, voor de tweede moest rekening worden gehouden met de verwachtingen van het bisdom.

Al enkele tientallen jaren lang had prior Van den Heuvel aangedrongen op de vorming van een leefbaar convent:

- ◆ In 1872 noemde hij het getal van twaalf priesters en vier of vijf broeders als voorwaarde voor het goed functioneren van het klooster.⁶
- ◆ In 1879 ergerde hij er zich over, dat zijn klooster kampte met financiële problemen en desondanks conventualen bij kreeg. Toen het convent financieel gezond was, argumenteerde hij, werden voortdurend confraters verplaatst en werden in opdracht van de magister-generaal enkele assistenties in de parochies afgestoten. Nu waren er weer meer conventualen, maar was het financiële draagvlak van het klooster ontoereikend⁷. Op het intermediair kapittel van 1891 werd de vraag van Van den Heuvel om meer priesters voor Maaseik te benoemen, behandeld. De prior deed deze aanvraag om zo meer assistentie te kunnen verlenen en daardoor ook over meer inkomsten te kunnen beschikken.⁸ Het convent stapelde de schulden immers op.⁹

◆ Uit een brief die magister-generaal Aloysius Smits op 12 januari 1883 schreef aan H. Van Giersbergen, wordt duidelijk dat de Maaseikse prior de gewoonte had hem eens, soms zelfs tweemaal per week te schrijven.¹⁰ Van deze brieven valt nagenoeg niets terug te vinden. We weten dan ook niet hoe Van den Heuvel en zijn confraters gereageerd hebben op de sluiting van het college in Diest in 1885 en op het wegvallen van de concurrentie van leerkrachten. Vast staat, dat de prior vanaf het generaalaat van Manders onderhandelingen aanknoopte met het bisdom Luik over de sluiting van de Franse afdeling, de vervollediging van de Latijnse afdeling en de oprichting van een internaat.

◆ Onder het generaalaat van Manders waren de meeste priesters uit het klooster van Maaseik werkzaam op het college. Op 27 december 1889 telde het convent acht priesters. Zes van hen waren leraar.¹¹ Prior Van den Heuvel was tevens directeur. Daarnaast waren er vijf broeders. Bij het overlijden van Manders waren van die leraars er twee overleden en drie verplaatst. Behalve de twee overgebleven leraars van 1889 waren er nog negen bijgekomen. Aan de drie nog levende broeders van 1889 waren er drie toegevoegd. Prior Van den Heuvel had in 1896 wegens zijn hoge leeftijd ontslag als directeur gevraagd. H. P. Van Hasselt, die sinds 1893 leraar was, volgde hem in 1898 op.¹² In diezelfde periode werden nog drie andere priesters naar Maaseik verplaatst, die niet op het college tewerkgesteld werden en assistentie verrichtten.¹³ De broeders werkten op het college, in huis of op de kloosterboerderij. In 1891 bleken er nog altijd vrouwen in het washuis te werken, hetgeen het dreigement van excommunicatie opleverde.¹⁴ De boerderij voorzag het klooster van levensmiddelen. De overschotten werden verkocht en leverden meer geld op dan aan schoolgelden werd gebeurd.¹⁵

2. Het conventsleven en de pastorale bezigheden

Vooraleer aandacht te schenken aan de ontwikkelingen op het college richtten we ons eerst naar de overige zielzorg die de kruisheren beoefenden. Op de eerste plaats waren er de **assistenties**. In 1889 werd de tweede kapelaansplaats in Maaseik hersteld. Dit had tot gevolg dat de kruisheren vanaf de eerste mei 1889 weer een kapelaan voor Wurfeld mochten toewijzen. De Ursulinen vroegen daarop aan het bisdom om de regeling te laten vallen, die zij op 15 juli 1878 met de kruisheren getroffen hadden na het verlies van dit kapelaansambt in 1878.¹⁶ De kruisheren assisteerden ook in Heppeneert, dat in de negentiende eeuw uitgroeide tot een bedevaartsoord ter ere van Onze Lieve Vrouw van Rust en waarheen het college vanaf 1885 ieder jaar op bedevaart ging.¹⁷

In de eigen kloosterkerk legden de kruisheren zich toe op de begeleiding van de **volksdevotie**. Prior Van den Heuvel verkreeg op 23 februari 1869 de faculteit om het scapulier van Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen te wijden en op te leggen.¹⁸ Op 6 februari verwierf hij de vereiste faculteiten voor de Broederschap van de H. Rozenkrans.¹⁹ De bisschop verleende hem op 13 november 1886 volmacht om de Kruisweg in de kloosterkerk op te richten.²⁰ Op 12 januari 1894 tenslotte bekwam hij de faculteit om devotionalia te wijden en daaraan apostolische aflaten te verbinden.²¹ Van den Heuvel verzocht in 1897 om ter ere van St.-Jozef, Maria en de H. Odilia op woensdag uitstelling in ciborie tijdens de gezongen mis te mogen houden. De bisschop stond dit op 3 april 1897 toe, na de mis, met inbegrip van het *tantum ergo enz.*²² Van den Heuvel had om deze faculteit ook al toestemming bekomen op 5 januari 1885 met betrekking tot de devoties tot het Lichaam van Christus en tot de heilige Jozef.²³

Ook andere kruisheren verkregen faculteiten. We behandelen slechts één voorbeeld: Robertus Sistermans. Op 13 februari 1895 bewam hij de faculteit om het Karmelscapulier te wijden en op te leggen.²⁴ Een jaar later, op 28 februari 1896 kreeg hij de toelating om kruisen voor de kruiswegaflaten te wijden.²⁵ Hij verkreeg op 18 januari 1901 de faculteit om het scapulier van het H. Hart te wijden en op te leggen.²⁶ Op 21 mei 1901 verleende de pous hem de faculteit om devotionalia te wijden en daaraan pauselijke aflaten te hechten.²⁷ De faculteit om gelovigen in de Broederschap van de H. Rozenkrans op te nemen werd hem verleend op 13 juli 1903.²⁸ Datzelfde jaar, op 12 november namelijk, kreeg hij toelating om het scapulier van de H. Drievuldigheid te wijden en op te leggen.²⁹ Zes dagen later bewam hij de faculteit om het scapulier van O.-L.-Vrouw te wijden en op te leggen³⁰ en nog eens acht dagen later verkreeg hij de faculteit om kroontjes van de Zeven Smarten van Maria te wijden en op te leggen.³¹

Ofschoon magister - generaal Henricus Van den Wijmbenberg er op 3 juli 1878 nadrukkelijk om gevraagd had, besloot prior Van den Heuvel geen **procurator** aan te stellen. Hij bleef zelf het financieel beheer van het klooster behartigen.³² De prior had binnen de orde de reputatie, dat hij kwaadwillige elementen liet overplaatsen en confraters, die elders amok hadden gemaakt, niet wilde opnemen in zijn convent. Soms veroorzaakte die houding wrijvingen met het bestuur van de orde. Enkele malen moest hij overgehaald worden om ongewenste elementen in zijn convent te aanvaarden. In het convent van Maaseik was overigens **niet alles koek en ei**. In het visitatierelict van 27 en 28 oktober 1896 werd uitdrukkelijk gevraagd om het *silentium* te onderhouden.³³ In een ongedateerd schrijven aan de magister-generaal bekleog Th. Bouman zich over de sfeer in Maaseik. Verschillende

kruisheren lieten niets onverlet om hun "wandeling buiten 't klooster, in de stad, te maken, terwijl er toch een groote kloostertuin is!" In de stad gingen ze dan buurten bij kennissen en bekladden er hun confraters. Overigens "het zijn juist degenen die het thuis nooit zoo gehad en nooit zoo gehad zouden hebben, die de ergsten, de ontevredensten zijn. (...)"³⁴ De bepaling in het relict van het generaal kapittel van 1899 over het kwaadspreken over confraters sloeg dus ook op het convent van Maaseik.³⁵

In de stad Maaseik was prior Van den Heuvel zeer geliefd. Over zijn bijzondere devotie tot de heilige Antonius van Padua en de wonderbaarlijke manier waarop hij telkens wanneer hij op zwart zaad zat ineens over geld kon beschikken, deden allerlei krasse verhalen de ronde.³⁶ Zelf deelde hij met gulle hand uit aan de armen. In 1895 bijvoorbeeld steunde hij het Sint-Vincentiusgenootschap. Verder gaf hij geld aan de eerste communicanten en deelde aan de kloosterpoort aalmoezen uit: in februari bijvoorbeeld voor een bedrag van 16,60 BEF en in maart voor een bedrag van 60,50 BEF.³⁷

Aan inspanningen om te komen tot inculturatie ontbrak het de kruisheren in Maaseik niet. Om dit proces een beetje te vergemakkelijken waren zij geabonneerd op verschillende kranten en bladen. Zonder volledig te willen zijn, sommen wij er enkele op. In 1855 hadden zij een abonnement op de *Journal de Bruxelles*.³⁸ In 1876 kwam de *Graafsche Courant* in huis, samen met het *Maeseycker Weekblad*, *le Bien public*, *de Revue théologique* en *De Landbouw*.³⁹ In 1891 hadden de Maaseikse kruisheren zes abonnementen: *De Landbouw*, *De Gravenaar*, *le Bien public*, *Salesius bode*, *Maeseycker Weekblad* en *Maas- en Kempembode*.⁴⁰

Op 3 september 1890 vierde prior Van den Heuvel de vijfentwintigste

verjaardag van zijn aanstelling tot prior. Op die dag hadden de bewoners van de Bosstraat, de straat waaraan de kruisherenkerk gelegen was, de nationale vlag uitgestoken. In de plechtige dankmis werd de prior aan het altaar bijgestaan door een aantal oud-leerlingen, die inmiddels priester waren gewijd. Eén van hen, Mgr. Rutten, prees de diensten die de kruisheren aan Kerk en samenleving hadden geleverd, door het geven van degelijk katholiek onderwijs.⁴¹ Daarmee zijn we dan beland bij de zielzorg van de Maaseikse kruisheren in het onderwijs. Daarover hopen wij in de volgende aflevering van de Maaseikenaar meer te kunnen vertellen.

NOTEN:

- Zie hierover M. BOONEN, *De Schoolstrijd van 1879 te Maaseik*. In: *De Maaseikenaar*, jg. 29, 1998, afl.2, pp. 81 - 85
- Arch. Generaal, 0015.2.23
- Theodoor Bouman werd geboren in Zeze (Koninkrijk Pruisen) op 16.12.1832. In 1852 verhuisde hij naar Venray. Van 1860 tot 1861 was hij novice in Sint - Agatha. De tijdelijke professie deed hij in Sint-Agatha op 05.03.1861. In 1864 legde hij solemnele geloften af. Op 01 juli 1862 werd hij subdyacon gewijd. In december 1862 volgde de diakenwijding en op 07 april 1863 werd hij in Luik priester gewijd. Bouman was conventualis van Maaseik van 1861 tot 1919. Gedurende deze lange periode was hij leraar Frans op het college, tevens organist en koster van de kloosterkerk in de Bosstraat. Van 1903 tot 1909 was hij subprior in Maaseik. Vanaf 1881 stond hij bovendien in voor de zielzorg in het hospitaal. Bouman organiseerde bedevaarten naar Kevelaar. Hij was gouden kloosterjubilaris op 05 maart 1910. Op 28 juli 1919 overleed hij en werd in Heppeneert begraven.
- Arch.K.MSK., X.G.7(3)
- Joannes Eugenius Lambertus Borgerhoff werd geboren in Kessenich (Belgisch-Limburg) op 07.06.1873. Hij was een zoon van Joannes Ludovicus Borgerhoff en Maria Hubertina Jacobs. Zijn vader was onderwijzer. Hij studeerde aan het College van het H. Kruis in Maaseik van 1888 tot 1892 en werd ingekleed in de orde in Sint-Agatha op 22.05.1898. Hij wilde priester worden, maar verliet de orde als novice op 23.11.1898.
- Arch. Generaal, 0015.2.19
- Arch. Generaal, 0015.1.8
- Arch. Generaal, 006.1, z.p.
- Sinds 1889 was er weer een kruisheer aangesteld voor de bediening van de kapel van Wurfeld. Arch.K.MSK., V.E.12
- Vrijwel de hele tweede helft van de negentiende

eeuw kempte de convent van Maaseik met schulden. De overzichten van inkomsten en uitgaven leveren voor Maaseik het volgende resultaat op:

jaar	overschot	tekort
1869 - 1870		3243, 71 BEF
1870 - 1871		1787, 95 BEF
1871 - 1872		1223, 67 BEF
1872 - 1873		568, 69 BEF
1873 - 1874		283, 03 BEF
1874 - 1875	46, 45 BEF	
1875 - 1876	761, 22 BEF	
1876 - 1877	2194, 74 BEF	
1877 - 1878	930, 41 BEF	
1878 - 1879		720, 08 BEF
1879 - 1880	0, 52 BEF	
1880 - 1881	189, 49 BEF	
1881 - 1882	449, 13 BEF	
1882 - 1883	830, 06 BEF	
1883 - 1884		281, 16 BEF
1884 - 1885		686, 37 BEF
1885 - 1886		547, 50 BEF
1886 - 1887	28, 03 BEF	
1887 - 1888		444, 66 BEF
1888 - 1889		50, 49 BEF
1889 - 1890	386, 24 BEF	
1890 - 1891		506, 26 BEF
1891 - 1892	553, 31 BEF	
1892 - 1893		1150, 47 BEF
1893 - 1894		2150, 09 BEF
1894 - 1895		864, 66 BEF
1895 - 1896	210, 61 BEF	
1896 - 1897	998, 86 BEF	
1897 - 1898		2850, 05 BEF
1898 - 1899		4272, 65 BEF
1899 - 1900		797, 50 BEF

Arch. Generaal, 0014.2.15 t/m 46

10 Arch. Diest, 06.25.101

11 F. Dietvors en P. Husson waren niet verbonden aan het college.

12 (zie tabel op volgende pagina).

De kwestie van het directeurschap in Maaseik werd besproken op het intermediair kapittel van 27 april 1897. Besloten werd, dat Van den Heuvel een helper mocht aanstellen als directeur, met dien verstande dat de eindverantwoordelijkheid in handen van de prior bleef. Arch. Generaal, 006.1, z.p.

13 L. Van Hout, 27 jaar, van 1891 tot 1904 in Maaseik; J. Verhagen, 24 jaar, van 1894 tot 1895 in Maaseik en J. Cornelissen, 38 jaar, van 1894 tot 1933 in Maaseik

14 Arch. Generaal, 0015.1.10

15 In het schooljaar 1886 - 1887 bedroegen de inkomsten van de boerderij 3073, 98 BEF tegenover 2171, 48 BEF van het college; het jaar daarop bedroegen de inkomsten van de boerderij 4526, 65 BEF tegenover 2068, 65 BEF van het college.

Arch. Generaal, 0015.2.33-34

16 Brief van vicaris-generaal Rutten aan prior Van den Heuvel, 19.04.1889. Arch.K.MSK., V.E.13
Op 15 juli 1878 sloten de Ursulinen met de kruisheren en met het bisdom de volgende overeenkomst. Voor een honorarium van 400 BEF per jaar lazen de kruisheren iedere dag tussen 6 en 7 uur 's morgens mis in de kerk van de Ursulinen, zoals vroeger kapelaan Severijns dat gedaan had. Arch.K.MSK., V.E.8-9 (brief van de bisschop van Luik aan de prior van Maaseik, 7.06.1878 en contract tussen de Ursulinen en de kruisheren van Maaseik, 15.06.1878)

17 Arch.K.MSK., V.A.2(2)

18 Arch.K.MSK., V.J.4.5

19 Arch.K.MSK., V.J.4.7

- 20 Arch.K.MSK., V.J.4.9
 21 Arch.K.MSK., V.J.4.12
 22 Arch.K.MSK., V.E.15
 23 Hij verkreeg uitstelling in monstrans op alle vrijdagen in juni en op alle woensdagen in maart. Arch.K.MSK., V.E.10
 24 Dezelfde faculteit verkreeg hij op 23 november 1903 Arch.K.MSK., V.J.7(5 en14)
 25 Dezelfde faculteit verkreeg hij op 19 februari 1901 Arch.K.MSK., V.J.7(6 en 9)
 26 Arch. K. MSK., VJ7(8)
 27 Arch. K. MSK., VJ7(10)
 28 Arch. K. MSK., VJ7(11)
 29 Arch. K. MSK., VJ7(12)
 30 Arch. K. MSK., VJ7(13)

- 31 Arch. K. MSK., VJ7(15)
 32 Arch. K. MSK., V.A.2(6-7), brief van 3 juli 1878 aan alle prioren en confraters
 33 Arch. K. MSK., V.A.2(6-7), p.150
 34 Arch.Generalaat, 0015.1.26
 35 Arch. K. MSK., V.A.2(6-7), p.127
 36 Eén van die verhalen hebben wij beschreven in R. JANSSEN, *Vijfhonderd Jaar Kruissheren te Maaseik... een profieltekening*. Maaseik, 1982, pp.69 - 70
 37 Arch. K. MSK., V.M.5(21)
 38 Arch. K. MSK., V.A.2(3), p.15
 39 Arch. K. MSK., V.M.5(15)
 40 Arch. K. MSK., V.M.5(15)
 41 R. JANSSEN, *Vijfhonderd Jaar Kruissheren te Maaseik... een profieltekening*. Maaseik, 1982, pp.68 - 69

kruissheren-leraren in 1889	aantal jaren leraar in Maaseik	kruissheren-leraren, 1889 - 1899
A.A. Van den Heuvel (prior-directeur), 59 jaar	1855 - 1856 1857 - 1896	A.A. Van den Heuvel
Th. Bouman, 57 jaar	1861 - 1919	Th. Bouman
J. Hoogeveen, 28 jaar	1883 - 1893	J. Hoogeveen
P. Van den Eynden, 35 jaar	1886 - 1895	P. Van den Eynden
J. Bergervoert, 29 jaar	1886 - 1926	J. Bergervoert
F. Severijns, 26 jaar	1889 - 1890	F. Severijns
	1890 - 1895	H. Siermans, 25 jaar
	1892 - 1898	M.J. Konings, 22 jaar
	1893 - 1894	G. Schuurmans, 29 jaar
	1893 - 1905	H. Van Hasselt, 30 jaar
	1895 - 1897	H. Branten, 30 jaar
	1895 - 1898	P. Laarakkers, 25 jaar
	1895 - 1902	A. Beukers, 27 jaar
	1895 - 1927	G. Elferink, 26 jaar
	1897 - 1950	J. van Hooff, 25 jaar
	1897 - 1902	G. van Mil, 31 jaar
	1898 - 1924	R. Siermans, 34 jaar
	1898 - 1955	A. Lammers, 27 jaar
	1898 - 1902	C. Friedemann, 30 jaar
	1899 - 1901	A. Verhofstadt, 23 jaar

Maaseikenaar Jo Kunnen (23) woont in de Stationsstraat, waar hij als keurslager werkt in de zaak van zijn ouders. Behalve vlees snijden, malen, enz., houdt hij er een niet-alledaagse hobby op na, nl. "sky diven"

Deze sport bestaat uit het met een parachute op je rug uit een vliegtuig te springen en die parachute pas te openen op het laatste nippertje na een vrije val van enkele duizend meters.

Dit gebeurt niet alleen, maar met een team van 8 personen en een cameraman. Tijdens die vrije val maken zij allerlei figuren door elkaar bij handen en voeten vast te nemen en op die manier zoveel mogelijk combinaties te maken voor ze de parachute openen.

Jo Kunnen, die ruim drie jaar deze fantastische hobby beoefent, traint ieder weekend in Zwartberg, Schaffen, Leopoldsburg of Oud-Turnhout. Zijn vast team behaalde onlangs te Moorslede de nationale Belgische titel en kreeg alzo de kans om in november 1999 in Australië deel te nemen aan het wereldkampioenschap waaraan 30

Maaseikenaars in de kijker: Jo Kunnen

Tony Van Wijck 27

landen deelnamen. Het Belgisch team met Jo Kunnen werd 10de. Dit is een prachtig resultaat als men in overweging neemt dat de meeste teams, zoals het Amerikaanse, Franse, Engelse en Russische, bestaan uit profs. De opdracht

Onmiddellijk na de sprong. Iedereen heeft een bepaalde positie in het team.

De kampioenen met onderaan rechts Maaseikenaar Jo Kunnen.

is dan tijdens de vrije val, binnen de 50 seconden, zoveel mogelijk figuren te maken met de ploeg. Men moet dan voortdurend in de gaten houden waar je maten vliegen of vallen. Ook de cameraman heeft een speciale opdracht: telkens als iemand uit het beeld gaat wordt er een punt afgetrokken. Elk weekend traint Jo met zijn maats en maakt dan een achttal sprongen. Ook op

de grond wordt geoefend. De leden oefenen dan de figuren op "creepers". Dat zijn planken met wieltes waar ze dan opliggen en zich vliegensvlug verplaatsen van de ene figuur naar de andere.

De redactie van "De Maaseikenaar" feliciteert Jo Kunnen en wenst hem nog veel succes toe voor de toekomst. Wij zullen nog van hem horen.

Jo Kunnen, lid van het Belgisch kampioenenteam.

Toen in 1980 het boek "Maaseiker Huisnamen" verscheen, kon niemand vermoeden dat dit enige invloed zou hebben op het stratenbeeld van onze stad. Al ruim twee eeuwen waren al die schilderachtige namen moeten wijken voor koude, nietszeggende huisnummers die wij thans kennen. Enkele cafés vormden de loffelijke uitzondering. Men ging omstreeks 1900 een pint nuttigen in *De Beurs*, in *de Plek*, eventueel in de *Vloere Vot* aan de Pelerstraat of in de *Reizende Man*.

Maar de meeste caféhouders meenden hun etablissement meer luister bij te zetten door nietszeggende importnamen.

Het boekje had ondertussen heel wat invloed. Veel huiseigenaars hebben sindsdien getracht de historische naam van hun pand in eer te herstellen. Namen als *Den Peroen*, *Den Coninck van Vranckrijck*, *Den Regenboeghe*, *Het Gulden Aambeeld* of *De Sterre* zijn ondertussen gemeengoed voor alle Maaseikenaars. En niemand zal nog zeggen dat hij een koffie genoten heeft in nummer .... aan de Markt, maar wel in *De Pasja*.

Heel wat eigenaars hebben ondertussen de daad bij het woord gevoegd en hebben hun eeuwenoude huisnaam vereeuwigd door het aanbrengen van een sierlijke gevelsteen.

Het is vooral de heer Rik Nulens die hiervoor ijvert.

De meeste gevelstenen zijn uitgevoerd in keramiek door de Maaseiker kunstenaar Gerard Segers.

De nieuwste aanwinsten die onze stad verfraaien, zijn weer door hem vervaardigd en schitterend gefotografeerd door Rik Nulens.

Die Coorenbloem. Everstraat nr. 40. Eigenaar de heer Marc Prouvost. De korenbloem werd in Duitsland en in de Kempen beschouwd als een geneeskrachtig en gelukbrengend kruid.

Toponymisch praatje

Maaseik weer enkele gevelstenen rijker

Martin Boonen 29

Den Pelikaen. Hepperstraat nr. 20.
Eigenaar Guy Telen.

De pelikaan: een vogel die volgens de legende zijn borst doorboort om met zijn bloed zijn jongen te voeden.

Int Eynhooren, Everstraat nr. 28.
Eigenaar de heer Marcel Prouvost-Meeuwis.

De eenhoorn: een fabeldier in de vorm van een paard met een lange hoorn midden op de kop. Volgens het vroegere geloof begon de horen in de nabijheid van gift te zweten. Het dier kon slechts door een maagd gevangen genomen worden. De eerste eeuwen van onze tijdrekening werd hij gebruikt als een symbool voor Christus.

30 Al bij al drie kleine monumenten die niet alleen het stratenbeeld verfraaien, maar die er ook voor zorgen dat wij de binding met ons verleden niet uit het oog verliezen.

De redactie wenst deze eigenaars met hun initiatief te feliciteren.

Wanneer de Franse koning Lodewijk XIV (1643-1715) huwde met de infante Maria Theresia deed hij afstand van alle rechten op de Spaanse troon. Niet lang daarna vocht hij de wettelijkheid van deze afstand aan en in 1662 viel hij de Zuidelijke Nederlanden binnen. Het bisdom Luik bleef echter gespaard bij deze inval en in 1668 maakte de "Vrede van Aken" een einde aan deze oorlog.

Lodewijk gaf echter zijn ambities voor gebiedsuitbreiding niet op. Na diplomatieke onderhandelingen met Engeland, het Duitse keizerrijk en de Luikse prins-bisschop Maximiliaan van Beieren (1650-1688) - die hem een neutrale houding beloofde - trok hij in 1672 opnieuw ten oorlog.

Onder leiding van de generaals de Condé, de Turenne en de Luxembourg rukte een groot Frans leger op naar het noorden. De invalsweg volgde de westelijke Maasoever dwars door het Luikse gebied richting Maaseik. Op 15 mei 1672 werd Maaseik ingenomen door Franse troepen onder leiding van generaal de Chamilly. De Fransen versterkten Maaseik volgens plannen van Vauban, de bekende vestingbouwer, en maakten van Maaseik een militair steunpunt.

Eerst in maart 1675 verlieten de Franse bezettingstroepen Maaseik en vertrokken naar Roermond. Begin volgende maand, nl. op 4 mei, trokken 2000 Franse soldaten opnieuw Maaseik binnen om de versterkingen af te breken.

Nadat de Fransen nog in dezelfde maand de aftocht bliezen kwamen afdelingen van het Staatse leger de stad bezetten.

Doopsels te Maaseik van kinderen van soldaten van het Staats bezettingsleger (1677-1681).

Marcel Hendrickx en H. Verheyen 31

In september, toen de Staatsen vertrokken waren, kwamen er 2000 Franse infanteristen naar Maaseik afgezakt om er graan op te eisen. In 1677 kregen de Staatsen hulp van Keizer Leopold I. Deze stuurde, onder leiding van kolonel Spaen, een legerafdeling naar Maaseik die er herstellingen uitvoerde aan de vestingwerken. De Staatse troepen bleven nog tot 1681 Maaseik bezet houden en bij hun vertrek werden de vestingen opnieuw gesloopt¹. De soldatenvrouwen volgden meestal hun mannen naar de garnizoensplaats, zodat te Maaseik ook een aantal soldatenkinderen geboren werden. Thans volgt de lijst van de tijdens de Staatse bezetting te Maaseik gedoopte kinderen.

ANNO 1677

13.04.1677 Spikers Elizabeth, onwettige dochter van Bernard N., soldaat, en Petronella Spikers
"ex fornicatione filia - dochter uit ontucht geboren"

03.06.1677 Springeler Jan Hendrik, wettige zoon van Willem Theodoor, soldaat uit het cohort van Franckenbergh, en Agnes N.N., zijn echtgenote

- 04.07.1677 Bemelmans Egidius, wettige zoon van Egidius Bemelmans, soldaat in het legioen van dhr Monsen, en Elisabeth N.N., zijn echtgenote
- 07.07.1677 Brech Christiaan, wettige zoon van Jaak Brech, soldaat in het legioen van dhr Oudegeim, en Catharina N.N., zijn echtgenote
- 07.07.1677 Libert Maria Elizabeth, wettige dochter van Jaak Libert, begeleider (cattelitus) in het legioen van graaf de Manderscheid, en Elizabeth Sulten, zijn echtgenote
- 11.07.1677 Droegen Elizabeth Catharina, wettige dochter van Antoon Droegen, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Anna N.N., zijn echtgenote
- 25.07.1677 de Bloid Maria Magdalena, wettige dochter van Ariaan de Bloid, soldaat in het legioen van graaf de Manderscheid, en Engelberta van Swamen, zijn echtgenote
- 03.08.1677 Noortmans Catharina Margaretha, wettige dochter van ??? Noortmans, soldaat in het legioen van dhr Mellingen, en Isabella N.N., zijn echtgenote
- 15.09.1677 Gehebeler Jan Frederik, wettige zoon van Michel Gehebeler, soldaat in het legioen van dhr Waldenbergh, en Elisabeth N.N., zijn echtgenote
- 28.09.1677 Foumaniel Ursula Catharina Sofia, dochter van Georges Foumaniel, luitenant in het legioen van dhr Franckenbergh, en Ursula Catharina van Westholt
- 30.09.1677 Aris Catharina, wettige dochter van Hubert Aris, soldaat in het legioen van dhr Wijbergh, en Mechtildis N.N., zijn echtgenote
- 03.10.1677 Holtappel Ida, wettige dochter van Tilman Holtappel, soldaat in het legioen van dhr Waldenbergh, en Sofie N.N., zijn echtgenote
- 16.10.1677 Beckers Jan Antoon, wettige zoon van Jan Beckers, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Catharina N.N., zijn echtgenote
- 19.10.1677 Harlin Jan, wettige zoon van Herman Harlin, soldaat in het legioen van dhr de Lanoijs, en Bernarda N.N., zijn echtgenote
- 24.10.1677 Jacobs Christoffor, wettige zoon van Herman Jacobs, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Anna Otten, zijn echtgenote
vader en moeder zijn Lutheranen
- 26.10.1677 Bonde Anna Gertrudis, wettige dochter van Boudewijn Bande, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Aleidis N.N., zijn echtgenote
vader en moeder zijn Lutheranen
- 26.10.1677 Grupper Margaretha Catharina Elizabeth, dochter van Thomas Grupper, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Aleidis N.N.

- 30.10.1677 Wiltholt Jan Gaspard, wettige zoon van Gaspard Wiltholt, in dienst (officiatus) in het legioen van dhr Spaen, en Anna Sofia N.N., zijn echtgenote
vader en moeder zijn Lutheranen
- 31.10.1677 Maillor Ursula Apollonie Regina, wettige dochter van Michel Maillor, soldaat in het legioen van dhr Franckenbergh, en Anna Christna N.N., zijn echtgenote
- 04.11.1677 Thijsen Anna Barbara, wettige dochter van Laurent Thijsen, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Elizabeth N.N., zijn echtgenote
- 04.11.1677 Asenus Maria Clara, wettige dochter van Pieter Asenus, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Margaretha N.N., zijn echtgenote
- 07.11.1677 Papenhoven Regina Christina, wettige dochter van Hendrik Papenhoven, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Gertrudis N.N., zijn echtgenote
- 13.11.1677 Saliger Margaretha Catharina, wettige dochter van Christiaan Saliger, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Isabella N.N., zijn echtgenote
- 15.11.1677 Rijkenborgh Magdalena, wettige dochter van Jan Rijkenborgh, soldaat in het legioen van dhr Spaen, en Maria N.N., zijn echtgenote
- 20.11.1677 Caspers Elizabeth, wettige dochter van Niklaas Caspers, soldaat, en Maria N.N., zijn echtgenote
- 05.12.1677 Peters Anna, onwettige dochter van Jan Peters, soldaat in het legioen van Frens, en Maria Margaretha N.N.
- 10.12.1677 Rojen Ida, wettige dochter van Laurent Rojen, soldaat in het legioen van Wijnbergh, en Maria N.N., zijn echtgenote
- 12.12.1677 Willemsen Anna Maria, wettige dochter van Arnold Willemsen, soldaat in het legioen van Frens, en Cunegonde Thunissen, zijn echtgenote
- 31.12.1677 Dijkok Pieter, wettige zoon van Baldewijn Dijkok, soldaat in het legioen van Frens, en Adriana N.N., zijn echtgenote

ANNO 1678

- 07.01.1678 Somer Maria Gertrudis, wettige dochter van Georges Somer, soldaat in het legioen van Elve, en Elizabeth N.N., zijn echtgenote
vader en moeder zijn Lutheranen
- 16.01.1678 Christoffor Ludovica Carola, wettige dochter van Jan Christoffor, soldaat in het legioen van Homborgh, een Engelberta van Sulen, zijn echtgenote
vader en moeder zijn Lutheranen
- 27.01.1678 Jacobs Edmond, wettige zoon van Egidius Jacobs, soldaat in het legioen van graaf de Horen, en Helena N.N., zijn echtgenote

- 09.02.1678 Van de Clucht Jan, wettige zoon van André Van de Clucht, soldaat in het legioen van graaf de Horen, en Catharina Jansen, zijn echtgenote
- 18.02.1678 baptizavi sub conditione aliquam adultam noë Petronellam Willems bommelanam, uxorem Danielis Putmans, militis, nationis brugensis. ik heb onder voorwaarde gedoopt een zekere volwassene, genaamd Petronella Willems van Bommel, echtgenote van Daniel Putmans, soldaat uit Brugge.
- 04.03.1678 Holens Anna Maria, wettige dochter van Lucas Holens, soldaat in het legioen van Frens, en Maria N.N., zijn echtgenote
- 05.03.1678 Bellinx Eustachius, wettige zoon van Hendrik Bellinx, soldaat in het legioen van Brandt, en Catharina N.N., zijn echtgenote
- 20.03.1678 Velkercken Jan Bernard, wettige zoon van Tobias Velkercken, ruiter in het legioen van Eppe, en Agnes Jansen, zijn echtgenote
- 23.03.1678 Vollers Anna, wettige dochter van Niklaas Vollers, soldaat in het legioen van Brandt, en Margaretha N.N., zijn echtgenote
- 28.03.1678 Berents Anna Elizabeth, wettige dochter van Frederik Berents, soldaat in het legioen van Frens, en Bernarda Hermens, zijn echtgenote
- 25.05.1678 Berger Laurent, wettige zoon van Laurent Berger, soldaat in het legioen van Frens, en Joanna N.N., zijn echtgenote
- 29.03.1678 Preluur Margaretha, Juliana, Gertrudis, wettige dochter van Jan Preluur, soldaat in het legioen van Frens, en Maria Margaretha Bosquer, zijn echtgenote
- 30.06.1678 Fran Maria Joanna, wettige dochter van Thomas Fran, soldaat in het legioen van Frens, en Joanna N.N., zijn echtgenote
- 24.07.1678 Candron Niklaas Karel, wettige zoon van Niklaas Keteler Candron, soldaat in het legioen van Frens, en Maria Theresia Benardt, zijn echtgenote
- 09.08.1678 Van der camp Theodoor, wettige zoon van Michel Van den camp, soldaat in het legioen van Frens, en Anna de Roij, zijn echtgenote
- 19.08.1678 Martens Catharina, dochter van Michel Martens, soldaat in het legioen van Frens, en ????
- 27.08.1678 Clora Anna Maria, wettige dochter van Niklaas Clora, soldaat in het legioen van graaf de Horen, en Joanna N.N., zijn echtgenote
- 03.09.1678 Hardin Bartel, wettige zoon van Bartel Hardin, soldaat in het legioen van Frens, en Maria N?N?, zijn echtgenote
- 03.09.1678 Goúwers Maria, wettige dochter van Pieter Goúwers, soldaat in het legioen van Frens, en Margaretha N.N., zijn echtgenote

wordt vervolgd

Els Vanstreels promoveerde op 8 september 1999 aan de K.U. Leuven tot doctor ingenieur in de toegepaste biologische wetenschappen. Haar doctoraatsthesis behandelde de gotechnologische mogelijkheden van het plantje Arabidopsis thaliana (zandraket). Een exemplaar van de thesis werd ter beschikking van de stedelijke bibliotheek van Maaseik gesteld. Els werd geboren te Maaseik op 14 juni 1968. Zij voltooide haar middelbare studies aan het Koninklijke Atheneum Maaseik en haalde daarna de kandidatuur scheikunde en biologie aan het L.U.C. te Diepenbeek. In 1991 bekwam zij met grote onderscheiding het diploma van landbouwkundig ingenieur aan de K.U. Leuven. Van 1991 tot 1998 was ze assistente, verbonden aan het laboratorium voor gotechnologie, faculteit Landbouwkunde en Toegepaste Biologische Wetenschappen te Leuven. Thans woont ze met haar man en drie schattige kindjes te 3150 HAACHT, Rijmenansesteenweg 162. Onze felicitaties!

Els Vanstreels promoveerde tot doctor

Tony Van Wijck

PROGRAMMA C.C. ACHTEROLMEN (089/56.99.56)

The Deep River Quartet - Bright Side - zaterdag 15 januari 20.15 u
Met een repertoire van negro-spirituals en gospels zorgt The Deep River Quartet voor een aangenaam concert.

Hun repertoire bestaat uit bekende meezingers als "As time goes by", "Deep River", "When the saints go marchin' in", "Buena Sera", "He's got the whole world in his hands", "Little Sister" e.a.

The Primitives - Cook it - zaterdag 29 januari 20.15 u
Tijdens Theater op de Markt 1998 brachten The Primitives 'Cook it' waarin ze op weergaloze wijze een sublieme maaltijd in mekaar stoofden. Met 'Wash it' blijven ze in de wereld van de goede huisvrouw: gewapend met teilen, emmers en schoonmaakproducten trekken ze ten strijde tegen het vuil. Het resultaat is een al even komisch als ritmisch reinigingsritueel.

Fernando Lameirinhas, Paul Stocker & Juan Pablo Dobal e.a.

Cruzamento 2000 - woensdag 2 februari 20.15 u

Lameirinhas, Dobal en Stocker hebben als componisten en uitvoerende musici de raakvlakken tussen de verschillende muzikale culturen van Portugal, Argentinië en Spanje onderzocht, en hebben zich verdiept in de wisselwerking tussen de West-Europese klassieke muziek en de eigentijdse en traditionele volksmuziek van hun geboortelanden en de landen waar ze woonden en werkten. Het resultaat is een geheel nieuwe muziek.

Flying Pickets - Vox Pop - zaterdag 19 februari 20.15 u

De Flying Pickets zijn vijf stemvirtuozen die met hun hemelse a-capella-songs betere muziek maken dan veel groepen die gebruik maken van de modernste en meest veelzijdige muziekinstrumenten. Zonder echte hits is deze groep uitgegroeid tot een wereldgroep die overal volle zalen trekt en succes oogst.

Hun repertoire bestaat uit covers van de groten der aarde (Sting, Prince, Madonna e.a.) die in een a-capella-kleedje worden gestoken en ook eigen songs.

Als je aan je stoel gekluisterd wil worden door een bijzondere muzikaal gezelschap, mag je dit niet missen.

Safri duo - vrijdag 4 februari 20.15 u

Uffe Savery en Morten Friis zijn twee jonge percussionisten die hun publiek verbluffen met de virtuositeit waarmee ze de kettle-drums bespelen, de marimba en de xylofoon naar hun hand zetten en de fascinerende klankwereld die ze oproepen uit tamtams en bongo's.

Ze worden beschouwd als de absolute top van de nieuwe generatie percussionisten.

The Primitives

Bram Vermeulen - De beuk erin - zaterdag 12 februari 20.15 u

Bram Vermeulen hekelt in dit theaterprogramma als vanouds de kleine kantjes van de hedendaagse maatschappij en plaatst ook kanttekeningen bij zogenaamde evidenties. Samen met twee muzikanten brengt Bram Vermeulen een programma dat grotendeels draait rond zijn dubbel-cd 'De beuk erin'.

Pater Moeskroen - (On)gewenste Ultimateiten

zondag 20 februari 20.15 u

Pater Moeskroen is een Nederlandse band die zich beweegt in het poppy-folky milieu. Ze traden al op in Nederland, de Verenigde Staten en op het Festival van Dranouter.

Dit negenkoppige gezelschap heeft grote bekendheid verworven in Nederland dankzij optredens die vaak uitmondten in heel ambiance-rijke evenementen.

Robert Long - Lang genoeg jong - vrijdag 25 februari 20.15 u

Robert Long is een veelzijdige artiest. Hij schreef en schrijft knappe liedjes, boeken en verhalen. Hij maakte cabaretprogramma's die vaak omstreden waren en was presentator van televisiespelletjes. Maar hij is vooral een zanger die geen blad voor zijn mond neemt in zijn zelfgeschreven en gecomponeerde nummers.

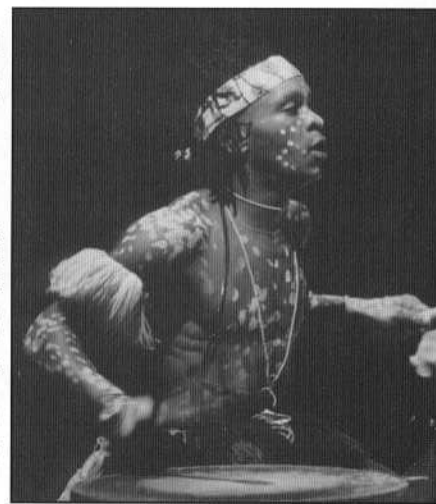
Begeleid door een fantastisch vijfmans-orkest en backing vocals zingt Robert Long liedjes uit zijn oeuvre van de afgelopen 25 jaar, nummers van zijn nieuwe cd en gloednieuw materiaal.

Will Tura - zondag 27 februari 19.00 u

Will Tura is 59 jaar, maar hij is als wijn die met de jaren verbetert. Met een repertoire van honderden songs houdt hij al meer dan veertig jaar een schare trouwe fans in de ban. Deze man die Vorst Nationaal al menige keer liet vollopen en wordt gevraagd om belangrijke gebeurtenissen van het Belgisch koningshuis op te luisteren, laat zich niet pramen om op een zondagavond in februari volle gas te geven in Achterolmen. Tura brengt een programma waarin plaats is voor veel van zijn 'oude' hits, maar waar ook plaats is voor nieuw werk.

Amampondo - zaterdag 4 maart 20.15 u

De marimba-groep Amampondo komt uit Zuid-Afrika maar heeft al in zowat heel de wereld succes ge oogst met zijn opzweepende mix van percussiemuziek, dans en acrobatie. De muzikale ruggengraat van deze show zijn de marimba's, waarvan de grootste door 4 man tegelijk wordt bespeeld. De volle tropische klanken van deze houten xylofoon laten niemand onberoerd.

Sint Vincentius-afdeling Maaseik, 5 jaar complementaire armoede-bestrijdster (1994-1999) viert eerste lustrum

38 Jaak Bergers

Op 15 december 1994 werd deze christelijk geïnspireerde vrijwilligersgroep in Maaseik heropgericht. Na een informatieronde trok deze lekenorganisatie concreet aan de slag als een brede, maatschappelijke dienstverleenster met voedselpakketten, financiële depannages, materiële steun (o.a. meubels, kleding), kerstattenties, rechtshulp en nog veel meer. Onlangs schreef een ter zake bevoegd

Welkomstwoord door Mevrouw Mia Lauwers-Cillen.
Vlnr: Mia Lauwers-Cillen, Paul Creten, Tony Van Wijck, Gilberte Van Wijck-Beulen, E.H. A. Champagne, Johnny Coolen, Ghislain Vermassen, mevr. Hilde Houben-Bertrand.

Limburgs politicus: "vele mensen vallen in onze (welvaarts-)maatschappij uit de boot. Wij kunnen hen ofwel eenzaam laten verdrinken ofwel bouwen wij een vlot." Dit thema stond centraal op de sobere maar zeer stijl- en zinvolle feestzitting van 2 december 1999 te Heppeneert. Een select en beperkt aantal genodigden, onder wie: mevrouw Hilde Houben-Bertrand, gouverneur van Limburg, G. de Schaetzen, oud-provinciale voorzitter Vincentius, Willy Gregoor, provinciaal voorzitter, burgemeester Ghislain Vermassen en Johnny Coolen, OCMW-voorzitter, bezochten vooraf het Vincentiaans Centrum, Heppersteenweg 40 te Maaseik voor een korte ontvangst met uitleg over de concreet-praktische werking van het centrum. Zij vervoegden tegen 20.00 uur de ongeveer honderd medewerkers, sponsors, sympathisanten en afgevaardigden van andere Limburgse afdelingen in zaal "De Kaartridder". In een feestzitting, met daarna een receptie aangeboden als dank en waardering door het Maaseiker stadsbestuur, verwelkomde mevrouw Mia Lauwers-Cillen, voorzitter van de Maaseiker Vincentiusafdeling (de Harlindis- en Relindisconferentie) alle

Toespraak door mevr. H. Houben-Bertrand, gouverneur van Limburg.
Vlnr: Willy Gregoor, G. de Schaetzen, Lambert Janssen, Reinhilde Giacomi, Jaak Bergers, Annie Metten, mevr. Hilde Houben-Bertrand.

39

aanwezigen en belichtte vijf jaar werking.

Willy Gregoor, provinciaal voorzitter, feliciteerde en dankte de Maaseiker Vincentianen, speciaal Tony Van Wijck, actief lid en stichter in 1994. Johnny Coolen wees als voorzitter van het OCMW op het vruchtbare en complementaire samenwerking tussen de Vincentianen en zijn medewerkers. Burgemeester Ghislain Vermassen sprak over het jammerlijk feit, dat ondanks het bestaan van een uitgebreide, geïnstitutionaliseerde dienstverlening nog altijd mensen door het net vallen, die dan gelukkig bij het Vincentiaans Centrum een direct-helpende hand vinden.

Deken A. Champagne prees zich gelukkig te midden van vele mensen van goede wil te mogen vieren dat er in deze harde wereld nog velen - ook in Maaseik - vrijwillig en belangloos een begrijpend mild hart tonen. Wij allen kunnen ons leven lang geven en/of ontvangen. Ten slotte luisterde de volle zaal naar mevrouw Hilde Houben-Bertrand, die het eeuwige probleem van de armoede en de ongelijkheid even Europees situeerde en vaststelde dat er in België en ook in ons Limburg nog heel wat

solidair werk nodig is. Velen gaat het goed, jammer genoeg niet iedereen. Vijf rake benaderingen: kort, vlot, geen overlappingsen en met overtuiging. De muzikale omljsting werd sympathiek verzorgd door iemand die ook wekelijks tijdens de Maaseiker woensdagmarkt in de omliggende café's accordeon speelt. Een gezellige nababbel gaf gelegenheid tot persoonlijk feliciteren, commentariëren en gedachten wisselen.

**HELP HELPEN!
HELPEN IS LEUKER DAN
GEHOLPEN (MOETEN) WORDEN.**

Bankrelatie: 235-0428416-76 t.n.v.
Harlindis- en Relindisconferentie
Maaseik.
Telefoon: 089-572541

Openingsuren Vincentiaans Centrum,
Heppersteenweg 40, Maaseik:
ledere donderdag van de maand:
- van 09.00h tot 12.00h
dienstverlening
- van 19.00h tot 20.00h in ontvangst
nemen van goederen

Tony (Van Wijck) en Gilberte (Beulen) 50 jaar getrouwd!

40 Jaak Bergers

In 1998 vierden wij o.a. met een voortreffelijk 'Liber Amicorum' het feit dat Tony 70 jaar werd. Dit jaar is Tony 50 jaar getrouwd. Van Maaseiker roots, maar niet in Maaseik geboren, gaat hij er met reden al vele jaren prat op in al zijn facetten Maaseikenaar te zijn.

Foto: J. Knoors

Toch is één van de vier alom bekende Maaseiker eigenschappen in hem uiterst minimaal herkenbaar: Tony is zeker niet lui. Het Maaseiker sociale en verenigingsleven zal dat graag bevestigen. Bij welke vereniging is Tony direct of indirect niet betrokken en actief?

Wij verheugden ons met zijn familie en goede vrienden - en die waren talrijk aanwezig in de feestmis in het Maaseiker dialect (natuurlijk!) op Siemkensheuvel en het Maaseiker feest in Zaal Van Eyck - op een erg zinvolle viering van zijn gouden huwelijksfeest.

De extra editie van een Van Wijckkrant paste in Tony's gewaardeerde steeds originele aanpak van zoveel organisaties in de loop der jaren.

De frontpagina typeerde raak: "Met hert en ziel", 50 jaar Tony en Gilberte.

Tony en Gilberte, ook namens de redactie en onze lezers nogmaals proficiat en dank. Op naar het jaar 2028, dan word je honderd!

Voor de tweede maal (de eerste maal in '97) passeerde de *Kiezen voor Kunsttentoonstelling* in zaal Mosa te Maaseik (van 10 tot 14 december '99). Reeds meer dan 10 jaar reist deze kunstformatie door Limburg en Vlaanderen. De formule moedigt lokale kunstenaars aan om gratis te exposeren in groepsverband. De organisatoren (CSC)Maaseik zorgen voor de tentoonstellingsfaciliteiten (zaal Mosa), de promotie en de catalogus. Vooral voor mensen, die kunst maken op een niet-commerciële basis, is de weg van het atelier naar de tentoonstelling vaak lang en moeilijk. Anderzijds worden mede door het lokale karakter van de tentoonstelling, een aantal drempels weggenomen waardoor deze vorm van cultuurbeleving toegankelijker wordt voor een breder publiek.

In Maaseik was *Kiezen voor Kunst* in ieder geval een voltreffer. Na een oproep in de lokale pers dienden zich binnen de kortste keren liefst 17 plaatselijke kunstenaars aan die zich voor een breed publiek manifesteerden via fotografie, schilderkunst, beeldhouwkunst en houtsnijwerk.

Vooral het feit dat alle kunstenaars uit het Maasland kwamen (merendeels uit

Frank Chaltin.
Beeldhouwkunst "Valse Schaamte".

Lokale kunstenaars in het Maaseiker spotlicht

L. Leurs

41

Maaseik) toont aan dat er behoefte is aan een forum voor kunst uit eigen regio. Uit Maaseik waren dit Frank Chaltin (houtsnijwerk), Marianne Koolen (beeldhouwkunst), Felix Franck (fotografie), Veerle Vanneste, Miet Ignoul, Marina Sloodmakers, Louis Vosters, Jef van Sie, Math Hansen, Annie Frenay-Gerits (schilderkunst), Johan

Wijnen, Kathleen Neyens (fotografie). Uit Dilsen waren dit Leen de Jaegher (fotografie) en Dagmar Ritzen (schilderkunst), uit Kinrooi Gerda Nouwen (gipskunst) en tenslotte Rosa Evens (keramiek) uit Opglabeeek en Willy Geunis (schilderkunst) uit Bocholt. Voor elke deelnemende kunstenaar werd door de vakkundige jury één werk geselecteerd dat in het voorjaar 2000 op de provinciale *Kiezen voor Kunst*-tentoonstelling zal figureren om dan misschien door te stoten naar de nationale *Kiezen voor Kunst*-eindmanifestatie. Wij duimen alvast voor onze deelnemende kunstenaars, maar zoals de CSC-voorzitter al stelde op de openingsavond: "Winnen is hier niet echt van tel, want de Engelse politicus Edward Heath stelde al dat *A Thing of beauty is a joy for ever* en daar zal een prijs niet veel aan veranderen".

42

Niemand mag zich daarom laten ontmoedigen als hij of zij niet het hoogste schavotje zou halen, want de critici hebben het heus niet altijd bij het rechte eind. Een kunstwerk is immers een doolhof waaruit de kunstenaar altijd weet uit te komen, maar waar de criticus vaak verdwaalt.

Louis Vosters
Tekenwerk "Kracht"

Marie-Anne Koolen
Keramiek "Landkaart van België"

Van deze veel bekroonde Vlaamse schrijver is misschien minder bekend dat hij een bepaalde binding had met Maaseik. Walschap kwam jaren geleden "op vrijersvoeten naar Maaseik" en trouwde met Antoinette (Ninette) Theunissen (°Maaseik 11-06-1901 en +Antwerpen 25-04-1972) uit de Bosstraat 58, nl. uit het vroegere "Hotel du Chemin de Fer", thans de modewinkel VADO. Zijn contacten met Maaseik en omgeving inspireerden hem ook tot het schrijven van een van zijn prachtige boeken "De Kaartridder van Heppeneert" Over zijn vrijersperiode hield hij ooit een lezing voor de toenmalige "Radio Maastricht" en had als titel: "Op vrijersvoeten in Limburg", waarvan we een eerste gedeelte in deze "Maaseikenaar" afdrukken.

Overall in Limburg voel ik me thuis en als hier iemand van Romen en Zonen van Remúng aanwezig is, niemand van mijn talrijke aangetrouwde familieleden van Hasselt of Maaseik, ook gouverneur Roppe van Tongeren niet en als niemand het hun voortvertelt, wil ik er direct aan toevoegen dat Maastricht voor mij de karakteristiekste, schoonste, aangenaamste en meest Limburgse stad is van de beide Limburgen van de Benelux.

Ik weet dat van in de tijd toen ik als jonge man, alleen of met twee kleine jongens van Maaseik tot hier kwam gefietst. Ik heb deze Limburgen niet voor het eerst ontdekt, de Romeinen waren mij tweeduizend jaar vóór. Zij bouwden hier een prachtige brug. Zij legden hun grote heerbanen kruislings op de waterlopen aan. Zo vlochten zij een verkeersnet waarvan de waterwegen de schering waren en de landstraten de inslag. Zo brachten zij hier beschaving toen wij in

Op vrijersvoeten in Limburg

Gerard Walschap
°Londerzeel 09-07-1898 -
Antwerpen 25-10-1989

Brabant nog wild waren. Wat ook niet onaangenaam is.

Met de hunne vergeleken zijn mijn prestaties in Limburg vrij gering. Ik ben hier acht en dertig jaar geleden een vrouw komen halen en daar ik ze niet direct mee kreeg ben ik er dikwijls voor moeten terugkomen.

Ik was toen redacteur, secretaris, beheerder, adresbandenschrijver, boekhouder en loopjongen van een katholiek cultureel weekblad en in deze veelvoudige kwaliteit ontving ik, het zal zeker op een vrijdag en de dertiende van de maand zijn geweest, enkele meisjesachtige gedichten van een zekere Marie-Antoinette, regentes in het pensionaat der Ursulinen te Maaseik, dochter van het hotel du chemin de fer in de Bosstraat. Ik heb later dikwijls aan die Engelsman gedacht die gezegd heeft dat een gedicht gelijk staat met een veldslag. Ik heb hem dikwijls op een postkaart met groeten uit Antwerpen willen schrijven dat een gedicht zelfs een dertigjarige oorlog kan ontketenen. Marie-Antoinette was een boezemvriendin van Alice Nahon. De gedichten die zij mij ter opname aanbood waren geschreven in concurrentie met Alice en gekozen door de toenmaals reeds sinds lange grijze, maar toch nog levenslustige dichter Pol

43

de Mont, die haar de eer had aangedaan haar te zijnen huize te ontvangen. Deze zanger van 'Lente-zotternijen' bewees die eer voor zeer weinig. Als het talent dat hem raadpleegde van het vrouwelijk geslacht was en van jaren jong, konden de gedichten al moeilijk zo slecht zijn dat zij niet het verlangen in hem wekten de dichteres zelf te zien.

Weinig vermoedde ik toen dat zij in mij hetzelfde verlangen zouden opwekken. Wel nam ik mijn voorzorgen. Ik liet de dichteres vooraf weten dat het mijn vast voornemen was met verschillende jaren in de ongehuwde staat te volharden. Marie-Antoinette gaf mij per omgaande dezelfde schriftelijke verzekering en als ik deze geschiedenis van Elcerlyc nu kort maak en u meedeel dat we een goed jaar later, de 25 juli 1925 in de echt werden verbonden door drie daartoe collaborerende eerwaarde letterkundigen: Jan Hammenecker, Joris Eeckhout en Maurice van Hoeck, moet ik er niet meer bij voegen dat men mij niet

moet spreken over de Limburgers. Ik ken ze. Die van Maaseik zijn, zoals gij wel weet, allemaal lui, kaal en hooveerdig. Tegenwoordig is een vrouw niet veel speciaals meer. Ze is gelukkig van voor niet meer plat zoals vóór enkele jaren, maar ze kamt haar haarstompen of sluike klissen niet meer en ze draagt een lange broek. Geen wonder dat de gemiddelde Amerikaanse stadsjongen geen drie straten ver meer gaat om er een te trouwen. Wij in 1925 hadden er nog iets voor over. Ik deed er om de veertien dagen een treinreis van vijf uren voor en voor de terugreis moest ik om vijf uur opstaan.

Anderhalf uur min of meer bracht ik het gáán door met wachten in het station van Aarschot, het smerigste station van België, waar ik mij dikwijls heb willen zelfmoorden. Ik weet waar de Limburgers het gevoel van afzondering hebben gehaald dat hen zo kenmerkt. Met kar en paard duurde 't te lang om uit hun hei te geraken en met de trein, om het even waar zij heen wilden, moesten zij in dat kot van Aarschot wachten, als het meeviel maar anderhalf uur en als het tegenviel twee. Daar liepen zij de Limburgse geestesziekte op, het heimwee en vervielen tot wanhoop. De Limburgse meiden, de beste die te vinden waren, als ze bléven, liepen de eerste veertien dagen weg. Ze hadden volgens de typisch Limburgse onvervangbare uitdrukking 'geinen aard'. Ze hadden te Aarschot het idee-fixe opgelopen dat ze vader en moeder nooit meer zouden terugzien, nooit meer uit dat station geraken.

In Hasselt moest ik op de heenreis slechts een half uur wachten en niet in het station. De trein van Maaseik stond gereed. Het was een goede oude trein. Ik schatte hem nog ouder dan de krakende wagens waarmee Duitsland na 14-18 zijn nooit volledig betaalde oorlogsschadevergoeding heeft afgekort. Men kon hem lopend bijhouden. Na een voorzeker lange loopbaan op drukkerie lijnen, was hij op pensioen gesteld op dit

afgelegen enkelspoor, waar hij meer kon stoppen dan rijden en waar het op een uurtje retard niet aankwam.

Ik was onmiddellijk met hem eigen. Ik had namelijk een collega van hem gekend die de weg Louderzeel-Aalst afkuierde. Hij werd bij ons Kamiel genoemd naar de machinist, een man gekend en geliefd van station tot station. Hier stond de vrouw van 't café op de hoek hem met een pint bier op het perron op te wachten, daar ging hij zelf een pakje tabak kopen in de winkel op de hoek, verder nam hij een mandje mee voor de chef van het volgend station, nog verder stapte hij uit, ging dwars over de sporen resoluut staan wateren tegen de schutting van zwarte riggels en riep, naar iemand die men niet zag, onbetwistbare opmerkingen over weder en gewas. Halfvier, zei men bij ons, Kamiel moet gaan komen. Dat betekende nog niet dat Kamiel kwam. Hij kon onderwerp opgehouden geweest zijn. Het betekende dat het zijn tijd was. De Kamiel waarmee ik vrijen ging, in Hasselt noemt men dat veel mooier caresseren, was 's morgens vóór dag en dauw vertrokken om de Limburgers naar hun hoofdstad te brengen en betaalde de 's avonds station voor station, eerlijk weer uit. Hij deed dat menselijk en met begrip. Papa Philips, de vader van onze oude vriend, de beste kinderarts van Antwerpen, stuurde 's morgens vroeg zijn meid naar het station om er te zeggen dat de trein nog een beetje moest wachten, daar meneer Philips meereed en zich nog moest scheren. Kamiel wachtte dan tot meneer Philips zich geschoren had. 's Avonds liet Kamiel zelf op zich wachten. Marie-Antoinette kwam om het kwartier eens kijken of mijn trein er nog niet was, de chef en de kaartjesknipper voorspelden op hun intuïtie af hoe lang hij nog zou wegblijven en volgens die schatting bleef zij wachten of ging terug naar huis. Dat zijn cultuurhistorische gegevens. Zulke toestanden vergen de basis van een oude beschaving in splendid

Het ouderlijk huis van Ninette in de Bosstraat te Maaseik, dat in de jaren zeventig is afgebrand.

In de Bosstraat nr. 58 is sedert 1971 de firma VADO (Vankerkom-Donze) gevestigd, eerst als lederhandel en sedert 1985 volledig omgeschakeld op textiel onder de naam Vado Couture (089-566692).

isolement. Het enkelspoor Hasselt-Maaseik was toen de Limburgse snelweg. Met de fiets en de sjees duurde het nog veel langer. Met moto en auto ging het ietwat vlugger doordat men in Aarschot niet moest wachten, maar men liep op de afgrijselijke wegen het gevaar al zijn wielen in het rond te zien spatten en wie had toen een moto of auto? Alleen rijke dokters en fabrikanten. Toen ik de eerste maal in die trein zat en de boven-Hasseltse dialecten hoorde, sprong ik opeens verschrikt weer op het perron. Ich en dich en du, waat sekste mich noewe, woa biste gewèès, ik dacht dat ik in een verkeerde trein zat in een verkeerd station, dat ik te ver gereden en niet meer in mijn vaderland was. Het West-Vlaams verschilt van mijn Brussels Brabants meer dan het Limburgs. Dat Limburgs staat dichter dan alle andere dialecten bij het ABN dat ik op school heb geleerd. En toch maakte het op mij de indruk een andere taal te zijn in plaats van een ander dialect. Want het is iets

46 dat de taalkundigen niet weten of niet willen weten, een vreemde taal die men in de oren heeft, kan eigener klinken dan een dialect van de eigen taal. In Brabant rond Brussel verstaat men een Waal beter dan een Duitser, klinkt pomme de terre voor patat vertrouwder dan ierpel te Maaseik of kartoffel. Maaseikers klonk voor mij in het begin als een tussentaal van het Nederlands en het Duits. Als ik hoorde dat iemand met de trein heivers gevaren was, varen met een trein in plaats van met een boot, en heivers, heimwärts, kon ik daar onmogelijk mijn moedertaal in herkennen. Ne baum kon nog vlaams zijn, maar veel buim niet. Enkele jaren later reed ik met Marnix Gijsen per fiets van Maaseik naar Aken, waar toen zijn broer René villegiatuurde. Dat was een hele tocht voor sedentaire letterkundigen, die bovendien gewoon waren op bijlartvlakke wegen te fietsen. Wij lieten ons de binnenwegen wijzen om langs daar zoveel kilometers mogelijk uit te sparen. Helaas, we spaarden er bitter weinig kilometers mee uit en verloren er daarentegen veel tijd mee daar we gedurig moesten afstappen om de weg te vragen. Zo hoorden we dat van Maaseik tot Aken één enkele taal wordt gesproken die zeer lichtjes verandert van gehucht tot gehucht. Dat ontlokte Marnix Gijsen de diepzinnige opmerking dat, als we zo de wereld rond reden en elke kilometer de weg vroegen, we misschien zouden constateren dat er op deze wereld maar één enkele taal gesproken wordt.

In elk geval Maaseik en Aken verstaan mekaar in 't plat en op de letter. Ze zijn zelfs wat August Vermeylen zegde van iemand die sterk Fransgetint Nederlands en sterk Nederlandsgetint Frans sprak, tweetalig in de twee talen. De oudere zoon van pappa Philips, de broer van de Dokter, dronk met vrienden een glas bier in Heinzberg en betaalde er zoveel penningen voor aan de waardin. Hij dronk een tweede glas en de dochter van de waardin vroeg er hem drie

penningen minder voor. Wáás, sprak hij streng, dan had deine mutter mich beschessen.' Het lieve kind verstond dat Maaseiker hoogduits goed, alhoewel waarschijnlijk ook in haar Heinzberger dialect de uitdrukking: 'debs mich beschieten' courant en onberispelijk Limburgs was. Maaseik werd in 1940 's morgens vroeg door de Pruisen ingenomen in alle stilte. Maar zo stil kon men Maaseik niet innemen of de oudste zuster van Marie Antoinette hoorde het. Zij stond op en zag op de twee troittoirs een rij soldaten langsheen de huizen sluipen met de bajonet op het schietgerede geweer. Jeanne had nooit in het leger gediend, noch in het Belgisch, noch in het Nederlandse, noch in het Duitse, zij had nooit met een officier of een soldaat gevrijd, zij zag dat de soldaten uit de richting van de Maasbrug kwamen en dacht in haar militaire onkunde niet beter of het waren Ollenjers. Zij opende het venster van de slaapkamer en riep gedempt: 'Joenges, zit de Pruis achter uch?' De Pruisen verstonden dat Maaseikers. Zij richtten hun geweer op dat goede, gevoelige hart en snauwden: Herein! En zij verstond ook dát weer. Maar ik ben taalkundige opmerkingen aan 't maken en ik zat nog maar te Hasselt in de trein voor Maaseik. Al de reizigers schenen elkaar te kennen, spraken elkaar onmiddellijk aan en converseerden veel drukker en opgewekter dan bij ons. De mooie mijndorpen waren er tóen nog niet, maar de eerste zwarte pyramiden sneden reeds hun hoek uit op de lucht. Daarrond eenzame hei. Als jong letterkundige wist ik dat de hei poëtisch is. Ik had een Limburgs leraar gekend die bij elk groot verlof naar zijn geboortedorp ging om er een nieuw bosje heidebloemen te plukken en dat van het vorig jaar te begraven. Ik had studenten horen dwepen met kleuren, geuren en zonsondergangen van de hei. De hutten van de schilderijen der romantische school en van de boeken

van Conscience stonden er nog. Ik was Aarschot goed doorgekomen, was optimist, op mijn gemak zoals Kamiel en ik drong daar door in alle details van land en mensen, ik doorvoelde hoezeer Limburg iets speciaals is, iets eigens. Maaseik was, is en zal nog lang zijn, ik zeg het stil in uw oor, een klein stadje, niet groter dan mijn dorp. Reeds op de weg van het station naar het hotel du chemin de fer werd ik daar opmerkzaam op gemaakt. Marie Antoinette leidde mij op in het groeten van de ingezetenen al naar hun uiteenlopende achtenswaardigheid. Tegenwoordig wist het toeristisch door mekaar hollen van meiden en mevrouwen, werkluie en bazen die allemaal even goed gekleed zijn en in dezelfde auto's zitten, elk klassebewustzijn weg, maar ik heb te Maaseik nog leren groeten mét glimlach en zónder glimlach, met glimlach en hoofdknik, met glimlach, hoofdknik en hoedafnemings, enzovoorts. Ik heb nog naar mijn kop gekregen omdat ik in de euforie van het caresseren iemand groette die, zonder nu precies een massamoordenaar te zijn, toch maatschappelijk lang niet genoeg representeerde om gegroet te worden door een pretendent van Marie-Antoinette. Maaseik zat voltallig op een stoel op de stoep, stond voltallig in de deur of zat voltallig voor het venster, al naar het weder en het seizoen. Het was benieuwd naar de terugkeer van de vijf Maaseikenaars die 's morgens waren vertrokken, naar mij en naar de drie of vier onaangemelde vreemdelingen die voor de dagelijkse verrassing zouden zorgen. Huis voor huis liep ik door de spits en bracht mijn groeten van verschillende graad. Ik leerde het subtiel en in Limburg zeer belangrijk verschil kennen tussen een madame en een mevrouw, tussen de plebejer wie men vragen moet: 'Waat zekste?' en de Patriciër die recht had op: 'Waat zekt giëe?' Men zag aan mijn gezicht dat ik een vreemdeling was en iedereen sprak met mij A B N, zo natuurlijk, zo vlot en

zo Limburgs zangerig, dat ik niet merkte dat men op de letter sprak. In die tijd zouden de gemiddelde Brusselaar, Antwerpenaar, Gentenaar en Bruggeling zelfs met de eerste minister en de koning nog Frans gesproken hebben of plat Vlaams, maar geen A B N omdat ze het niet konden. In Antwerpen spreken mijn collega's van de K.VI. Academie voor Taal- en letterkunde, met mij, die geen Antwerps spreek, nu nog altijd Antwerps. De burgemeester van Antwerpen, die zo keurig Nederlands spreekt als keurig Frans, Duits en Engels, is in zijn eigen midden nu nog altijd een uitzondering. Dat zegt u hoe onwezenlijk het mijn voorkwam, hoe voornaam, dat meid en meester, boer en burger spontaan A B N met mij spraken. Hun Limburgse tongval deed het voor mij nog veel mooier klinken dat het ons Vlamingen veel te gutturale orthodoxe Nederlands, waarop wij onze tong breken.

47 Ik ben er nu nog altijd niet achter gekomen hoe de Limburgers kunnen en durven wat al de andere Vlamingen moeilijk vinden, aanstellerig en pedant. De dienstmeisjes die Marie-Antoinette na ons huwelijk mee naar Antwerpen nam, maakten dan ook sensatie bij al onze bezoekers. Waar haalde ik toch die gestyleerde schooljuffrouwen? Ik zei dat het gewone meisjes waren die ik twee à drie jaar in een pensioonaat liet opleiden voor huisdienst bij letterkundigen. Daar ik Maaseikers wilde verstaan en men een taal niet beter kan leren dan van vrouwen, verzocht ik met aandrang de zusters van Marie-Antoinette met mij die geheimtaal te spreken. Kwam het doordat zij tot een spraakzame familie behoorden en ik tot een zwijgzame, ik had in heel mijn leven niet zoveel horen wouwelen. Soms begon ik mij ontsteld af te vragen of over mij onnozel hoofd heen geen felle ruzie werd gemaakt, wat waarschijnlijk wel het geval is geweest, maar dan brak plots luid gelach los en ik begreep er niets meer van. Ik liet mijn

tong dubbel werken om mij aan te passen aan het Limburgs tempo en nog moest Marie-Antoinette mij voortdurend met stootjes, duwtjes en knipoogjes aanmoedigen mij wat meer te laten gelden. Als ik er soms in slaagde ook eens mijn duit in het zakje te doen en de aandacht werkelijk gaande te maken, vroeg men mij: 'Biste gek?' 'Du bist toch zeker gek?' twijfel aan zijn verantwoordelijke vermogens welke een Brabander direct kwalijk neemt en die mij meer dan eens heeft doen verstrakken. Soms werd ik ook 'biëes' genoemd, wat nu en dan verzacht werd tot 'Me leef biëes'. Ik verdroeg ook niet dat huisdieren, die bij ons behoorlijk stierven en dan dood waren, in Limburg kapot gingen en dan kapot bleven. Ik vond dat in die zangerige taal zo gemeen en barbaars dat ik Marie-Antoinette verbood zulke uitdrukkingen te gebruiken. Zij gebruikte ze dan een keer méér, zodat ik ze heel gauw niet meer hoorde, ja ze zelf in mijn vocabulaire opnam. Reeds bij de wieg van mijn eerste kind deed ik mijn moeder schrikken door de arme duts beest te noemen. Ik deed ook eens een vriend stomverbaasd opkijken bij de mededeling dat mijn vrouw krank was, een woord in Limburg dagelijks in gebruik met drie a's, Kraaank, en bij ons uitsluitend in zeer verheven lyriek en treurspelen in Alexandrijnen. Veel meer taalbesmetting heb ik er niet opgelopen. Mijn kinderen wel. Voor alles wat ik als Brabander anders noemde dan hun moeder, blokken bijvoorbeeld waar zij klompen zegde, namen zij stelselmatig haar benaming over. Vandaar het woord moedertaal.

Familiezin en sociabiliteit waren in Maaseik zeer sterk ontwikkeld. Wij waren gehouden in een welbepaalde volgorde bezoeken af te leggen alvorens ons te mogen wijden aan de liefde. Wij gingen tijdens deze bezoeken naar het kindje kijken, als gij dat verstaat. Ik keek nog meer naar de antieke dressoirs, melk-

kasten, klokkenkasten, lijnwaadkasten, hervese zetels, bedpannen, samovars, mortiers, beelden, schilderijen. Er waren in dat kleine plaatsje twee antiquairs. Ze klaagden putten uit de grond. Er was in Limburg alleen nog wat schandalig dure 'lommel'. Maar ze waren allebei toch geregeld op de baan en ik zag ze geregeld op de stoep kisten en kasten, onkennelijk van verf en teer van eeuwen, met caligène afschrobben en met water afspoelen tot de oude intieme pracht te voorschijn kwam. Marie-Antoinette heeft er haar deel van ingeslagen. Nergens in België is zoveel ouds te vinden als in Limburg. Nergens ook heeft men een vakman gehad zoals Jeang Peymen. Als ge één enkele oude tafelpoot hadt en ge riept Jeang tien keren binnen voor een porto of een borrel en ge vleide Jeang tot u de tong op de borst hing en ge gingt dan op uw knieën voor hem zitten, dan maakte Jeang u van oud eikenhout dat hij nog liggen had en het waren altijd zijn laatste stukken, een geheel complete antieke tafel.

Tegenwoordig zegt men dat onze verkeringstijd, waarin de antiquairs zo ontmoedigd het hoofd lieten hangen, nog tot de gouden eeuw behoorde, dat het nu echter onherroepelijk gedaan is, maar onder ons, het is nog lang niet gedaan. Er was reeds beschaving in Limburg, zeiden we, toen de Romeinen daar hun sterkste garnizoenen legerden om de Germaanse invallers af te schrikken. Limburg heeft van die voorsprong nu nog altijd iets over. De kerk van Aldeneik dateert van de negende eeuw, die waarin ik gedoopt ben van de negentiende. De Maastrandse edelsmeedkunst was reeds beroemd bij de Romeinen. Nog lang zullen lijnwaadkasten van de Abdissen en zusters der stiften van de heilige Harlindis en Relindis van Aldeneik op Limburgse schelften worden ontdekt.

wordt vervolgd

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 tnv De Maaseikeaar, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor... (naam + volledig adres), België: 400 fr. Overige landen: 500 fr. Een steunabonnement kan vanaf 1.000 fr. Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid: Ludo Droushoudt, Oude Ophoverbaan 170, B-3680 Maaseik. Tel 089/565123.

Iedere auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurde artikel. Geen uittreksel, afdruk of overname uit "De Maaseikenaar" mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 maart 2000 aan Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik e-mail: Tony.Vanwijck@pi.be

DE REDACTIE

Harry Beenders
Theo Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
Ludo Droushoudt
John Golsteyn
Herman Hendrix
Tony Van Wijck
Jacqueline Wolfs-Godermans

MEDEWERKERS

R. Driessen
M. Hendrickx
P. Henkens
R. Janssen o.s.c.
J. Peters
A. van Kerkom
H. Verheyen
G. Walschap †